

10/2023

BIBLIOTEKARZ

Beata Gamrowska

Zgrany team. Budowanie relacji, które przekładają się na wyniki

Marzena Szafińska-Chadała, Dariusz Świdkiewicz

Współpraca Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Marii Grzegorzewskiej w Zielonej Górze z Uniwersytetem Zielonogórskim

Barbara Hulek

Idzie nowe. O zmianach w bibliotekach publicznych na przykładzie województwa podkarpackiego

Rozmowa z Grażyną Świderek kierownikiem Filii nr 20 Miejskiej Biblioteki Publicznej im. J. Fusieckiego w Zabrze
(Marzena Przybysz)

Spis treści

OD REDAKTORA (Elżbieta Stefańczyk) – 3

ARTYKUŁY

Beata Gamrowska: Zgrany team. Budowanie relacji, które przekładają się na wyniki – 4

Barbara Hulek: Idzie nowe. O zmianach w bibliotekach publicznych na przykładzie województwa podkarpackiego – 9

Marzena Szafińska-Chadała, Dariusz Świdkiewicz: Współpraca Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Marii Grzegorzewskiej w Zielonej Górze z Uniwersytetem Zielonogórskim – 13

Z BIBLIOTEK

Agnieszka Peplińska-Kot: 75 lat biblioteki w Wolinie – 16

Monika Sobota: Biblioteka GALERIA KSIĄŻKI. Lata w nowej rzeczywistości – 19

WYWIADY

Rozmowa z Grażyną Świderek kierownikiem Filii nr 20 Miejskiej Biblioteki Publicznej im. J. Fusieckiego w Zabrze (Marzena Przybysz) – 25

WSPOMNIENIA

Karol Gawin-Gostomski (Ewa Bąk) – 28

O BIBLIOTEKACH W PRASIE

Biblioteki zaskakują technologią... (Justyna Kasperczuk) – 29

SPRAWOZDANIA I RELACJE

Perspektywy rozwoju bibliografii regionalnych (Elżbieta Szeliga) – 32

Sprawozdanie z VII Nowego Ogólnopolskiego Forum Bibliotek Pedagogicznych (Marta Ślusarek, Marta Truszczyńska) – 34

PRAWO BIBLIOTECZNE

Zastosowanie kodeksu cywilnego w sprawach autorskich (Rafał Gołat) – 38

Z ŻYCIA SBP

Spotkanie z przewodniczącą organizacji bibliotekarskiej z Izraela • Stanowisko poparcia ZG SBP w sprawie Arteteki WBP w Krakowie • Kongres IAML Cambridge 2023 • 88. Kongres IFLA Rotterdam, 21-25 sierpnia • Spotkanie Prezydium ZG SBP (Marzena Przybysz) – 41

Z ŻYCIA KOSZYKOWEJ

Inauguracja Sali Języka Portugalskiego w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy – Bibliotece Głównej Województwa Mazowieckiego (Ewa Gruda) – 42

POSTAKTUALIA (Jacek Wojciechowski) – 43

W KILKU SŁOWACH – 37

Contents

FROM THE EDITOR (Elżbieta Stefańczyk) – 3

ARTICLES

Beata Gamrowska: A Well-coordinated Team. Building Relationships which Translate into Results – 4

Barbara Hulek: Something New is Coming. About Changes in Public Libraries on an Example of Podkarpackie Voivodeship – 9

Marzena Szafińska-Chadała, Dariusz Świdkiewicz: Cooperation of the Pedagogical Provincial Library of Maria Grzegorzewska in Zielona Góra with the University of Zielona Góra – 13

FROM LIBRARIES

Agnieszka Peplińska-Kot: 75th Anniversary of the Library in Wolin – 16

Monika Sobota: Library BOOK GALLERY. Years in a New Reality – 19

INTERVIEWS

Interview with Grażyna Świderek Menager in the J. Fusiecki Branch No 20. Municipal Public Library in Zabrze (Marzena Przybysz) – 25

RECOLLECTIONS

Karol Gawin-Gostomski (Ewa Bąk) – 28

ON LIBRARIES IN THE PRESS

Libraries Surprise with Technology... (Justyna Kasperczuk) – 29

EVENTS AND REPORTS

Prospects for the Development of Regional Bibliographies (Elżbieta Szeliga) – 32

Report from the 7th New National Forum of Pedagogical Libraries (Marta Ślusarek, Marta Truszczyńska) – 34

LIBRARY LAW

Use of the Civil Code in the Copyright Matters (Rafał Golat) – 38

FROM THE PLA

Meeting with the President of a Library Organization from Israel • The Position of Support of the PLA General Board Regarding Arteteka WBP in Kraków • IAML Cambridge Congress 2023 • 88th IFLA Congress Rotterdam, August 21-25 • Meeting of the PLA General Board (Marzena Przybysz) – 41

FROM THE WARSAW PUBLIC LIBRARY IN KOSZYKOWA ST.

Inauguration of the Portuguese Language Room in the Warsaw Public Library (Ewa Gruda) – 42

POST-CURRENT EVENTS (Jacek Wojciechowski) – 43

IN A NUTSHELL – 37

Od Redaktora

Październikowy numer „Bibliotekarza” otwieramy artykułem *Zgrany team. Budowanie relacji, które przekładają się na wyniki* Beaty Gamrowskiej z Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. Autorka opisuje warunki, które powinny zaistnieć, aby pracownik widział sens swojej pracy, był kreatywny i zaangażowany. Analizuje różne osobowości pracowników w oparciu o model zaproponowany przez Roberta Diltsa. Przedstawia cele motywujące pracowników do bardziej efektywnej pracy oraz rolę autorytetów w instytucjach. Kolejny artykuł *Idzie nowe. O zmianach w bibliotekach publicznych na przykładzie województwa podkarpackiego* Barbary Hulek z Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Rzeszowie pokazuje, jakie zmiany zaszły w regionie w ciągu ostatnich trzech lat. Wśród zjawisk, które niekorzystnie wpłynęły na kondycję bibliotek, w tym wskaźników czytelnictwa, należała m.in. pandemia SARS-CoV-2. Przebieg pandemii zaważył na podjęciu w wielu bibliotekach decyzji o wdrożeniu nowych usług, w tym zakupu zdalnego dostępu do nowości wydawniczych. Kolejnymi wyzwaniem dla bibliotek był napływ uchodźców z Ukrainy i włączenie się bibliotek w działania pomocowe, m.in. przygotowanie oferty czytelniczej, organizowanie zajęć pozwalających na szybszą socjalizację, pomoc dzieciom i młodzieży w podjęciu nauki, dorosłym – pracy. Do pozytywnych zmian w placówkach bibliotecznych należy zaliczyć otwarcie nowych lub zmodernizowanych budynków bibliotecznych, co miało wpływ na podniesienie standardu usług. Problemem dla wielu bibliotek staje się wymiana kadry bibliotecznej, więcej osób odchodzi z bibliotek, głównie na emeryturę, niż podejmuje w nich pracę. Jest to szczególnie dotkliwe w bibliotekach gminnych. Ostatni tekst w dziale „Artykuły” *Marzeny Szafińskiej-Chadały i Dariusza Świdkiewicza Współpraca Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Marii Grzegorzewskiej w Zielonej Górze z Uniwersytetem Zielonogórskim* omawia działalność edukacyjną dla studentów prowadzoną od wielu lat przez bibliotekę. Autorzy przedstawiają realizowane projekty i tematy edukacyjne, z wykorzystaniem zbiorów biblioteki oraz olbrzymiego wsparcia doświadczonej kadry. W dziale „Z bibliotek” publikujemy artykuł Agnieszki Peplińskiej-Kot z Biblioteki Publicznej Gminy Wolin *75 lat biblioteki w Wolinie*. Autorka przedstawia historię placówki, jej działalność, starania o nową lokalizację. Podkreśla znaczenie współpracy ze środowiskiem lokalnym i udział w wielu projektach i przedsięwzięciach. Dzięki otwartości na tematykę regionalną i lokalną, biblioteka zyskała uznanie. Redakcja „Bibliotekarza” przyłącza się do jubileuszowych życzeń. Kolejnym tekstem jest artykuł Moniki Soboty z Miejskiej Biblioteki Publicznej w Oświęcimiu *Biblioteka GALERIA KSIĄŻKI. Lata w nowej rzeczywistości*. Autorka przedstawia historię powstania nowoczesnego budynku dla biblioteki publicznej oraz rozwój jej funkcji w nowym otoczeniu. Oświęcimską księżnicza w nowym obiekcie, otworzyła się na wiele niestandardowych działań. Stała się miejscem inicjatyw czytelnicych dla mieszkańców miasta i przykładem/wzorem dla licznych polskich bibliotek publicznych.

W dziale „Wywiady” rozmowa Marzeny Przybysz z Grażyną Świderek, laureatką konkursu Bibliotekarz Roku 2022, kierownikiem Filii nr 20 Miejskiej Biblioteki Publicznej im. J. Fusieckiego w Zabrzcu. Poznajemy drogę zawodową Laureatki, wydarzenia i projekty Jej autorstwa lub współautorstwa, a także plany zawodowe i prywatne.

W dziale „Wspomnienia” Ewa Bąk z Biblioteki Publicznej im. H. Święcickiego w Śremie przedstawia sylwetkę zmarłego w październiku 2003 r. Karola Gawin-Gostomskiego, wieloletniego dyrektora śremskiej księżnicy, bibliotekarza, działacza kultury, pedagoga, członka SBP i harcmistrza ZHP.

W dziale „Sprawozdania i relacje” przedstawiamy dwa teksty. Pierwszy Elżbiety Szeligi *Perspektywy rozwoju bibliografii regionalnych* omawia tematy zaprezentowane podczas konferencji, która odbyła się w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Rzeszowie w kwietniu 2023 r. Natomiast kolejny Marty Ślusarek i Marty Truszczyńskiej z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. H. Kołłątaja w Krakowie przedstawia *Sprawozdanie z VII Nowego Ogólnopolskiego Forum Bibliotek Pedagogicznych*, które odbyło się w czerwcu 2023 r. w Krakowie.

Październikowy numer „Bibliotekarza” kończą stałe rubryki. W dziale „Prawo biblioteczne” przedstawiamy artykuł Rafała Gołata *Zastosowanie kodeksu cywilnego w sprawach autorskich*. Natomiast w dziale „O bibliotekach w prasie” Justyna Kasperczuk z Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie przedstawia aktywności bibliotek publicznych w województwie lubelskim. Numer uzupełniają „Z życia SBP” oraz „Z życia Koszykowej”, a także *Postaktualia* Jacka Wojciechowskiego.

Elżbieta Stefanuryk

ZGRANY TEAM

Budowanie relacji, które przekładają się na wyniki

SENS – NAJWAŻNIEJSZY WARUNEK SZCZĘŚCIA

Przywództwo jest „wpływem” – umiejętnością wywierania pozytywnego wpływu na ludzi, z którymi pracujemy, abyśmy wspólnie osiągnęli założone cele. Im bardziej wzrasta nasza umiejętność wpływania na ludzi, tym bardziej efektywnie możemy im przewodzić i tym samym doprowadzić do realizacji wyznaczonego celu. (John Maxwell)

Ludzie potrzebują wiedzieć, że ich życie ma sens. To najważniejszy warunek szczęścia, obok przeżywania przyjemnych doznań oraz doświadczania zaangażowania w coś, co jest pasją. Praca może być pasją, ale nie zawsze jest. Praca może być przyjemna, ale nie musi. Jednak najważniejsze jest, aby miała sens.

Człowiek, który widzi sens swojej pracy, będzie w nią zaangażowany, będzie efektywny, kreatywny, będzie robił więcej niż wymaga od niego pracodawca. Powinniśmy spojrzeć na pracownika, jak na człowieka, który również w pracy funkcjonuje na bardzo różnych poziomach swojej osobowości. Może nam w tym pomóc model stworzony przez

Robert Diltsa (Piramida poziomów Diltsa¹), który opisał zachowanie człowieka na sześciu różnych poziomach.

Aby ułatwić sobie wyobrażenie, czego dotyczy poszczególne poziomy, przy każdym z nich znajdują się pytania, na które należy odpowiedzieć, aby zebrać informacje o tym, jak na każdym z poziomów funkcjonuje dana osoba.

1. ŚRODOWISKO (GDZIE? KIEDY?)

Otoczenie, w którym funkcjonuje człowiek, to wszystko co poznaje on zmysłowo: co widzi, słyzy, smakuje, czuje na swojej skórze. Ten poziom ma ogromne znaczenie dla jakości pracy naszego zespołu. Jeśli człowiek nie ma zaspokojonych podstawowych potrzeb (wygodne krzesło, odpowiednia temperatura, estetyka miejsca pracy), to nie będzie mógł w pełni zaangażować się w pracę. Warto zatem zadbać o tę sferę, ponieważ w dużym stopniu wpływa ona na to, jak czują się pracownicy oraz jaka jest ich efektywność.

Każdy doświadczony menedżer powinien wiedzieć, że otoczenie również wpływa na nasz sposób myślenia i działania.

2. ZACHOWANIE (CO?)

Jest to poziom faktów, czyli tego, co możemy zaobserwować. Zwracanie uwagi na fakty ma kolosalne znaczenie, jeśli myślimy o efektywnym zleceniu zadań, ustalaniu celów, czy rozwiązywaniu sytuacji trudnych komunikacyjnie. Zatem, jeśli celem jest doprowadzenie do zmiany czyjegoś zachowania i rozwiązania trudnej sytuacji, należy wejść na poziom faktów, czyli tego, co dokładnie się zdarzyło.

Dobry menedżer w większości sytuacji kierowniczych nie powinien wyrażać swoich ocen, tylko mówić to, co można obiektywnie zaobserwować.

3. UMIEJĘTNOŚCI (JAK?)

Jest to np. wiedza, jak wykonać zadanie w różnych warunkach albo biegłość w danej dziedzinie. Doświadczony menedżer doskonale wie, że poziom ten jest wynikiem ciągłej pracy z poszczególnymi członkami zespołu i odpowiedniego doboru zadań do ich kompetencji. Warto wykorzystywać potencjał poszczególnych pracowników i przydzielając role w zespole zastanowić się w jakim konkretnym zadaniu sprawdzi się dana osoba. Ludzie lubią wykonywać zadania, w których mogą wykorzystywać swoje umiejętności. Rolą kierownika powinno być zachęcanie pracowników, aby rozwijali swoje kompetencje, a dzięki temu stawali się bardziej samodzielni.

4. PRZEKONANIA I WARTOŚCI (DLACZEGO?)

To właśnie one odpowiadają za to, jak oceniamy innych oraz siebie. Nasz system wartości wpływa na to, czy chcemy podjąć jakieś działania, czy się z nich wycofamy. Ten poziom ma bardzo duży wpływ na naszą motywację do działania i motywację do pracy. W zależności od tego, jakie są nasze przekonania, tak będziemy działać. W biznesie funkcjonuje takie powiedzenie: jeśli pracownik mówi, że konkretnego zadania nie da się wykonać, poszukaj takiego pracownika, który o tym nie wie, a to wykona.

Istotne jest, jakie spojrzenie na zarządzanie ludźmi ma menedżer, czy uważa, że ludzie są z natury niechętni do pracy, czy odwrotnie: lubią pracować i zapewnienie im odpowiednich warunków do pracy spowoduje, że zaangażują się w to, co robią. Zatem, w zależności od tego, jakie przekonanie ma szef/szefowa, style kierowania będą różne – nastawione bardziej na kontrolę i wydawanie poleceń lub nastawione na wsparcie, konsultacje i rozwój pracowników.

Wartości to niematerialne cele, do których wszyscy dążymy, dają nam siłę do działania, ale też odpowiadają na pytania dotyczące sensu naszych działań.

Wartości to miłość, szacunek, dobro, bezpieczeństwo i wiele innych. To wszystko, co jest dla każdego człowieka ważne, co go motywuje do życia. Jeśli pracownik nie widzi, że jego praca ma sens i nie dostrzega wartości jakie z niej płyną, mówimy

o „wypaleniu zawodowym”. Dlatego warto pytać pracownika, co ważnego osiągnie – dla siebie, dla firmy, aby zobaczył sens swojej pracy.

5. TOŻSAMOŚĆ (KTO?)

Poziom ten określa, kim jesteśmy. Za każdym słowem „jestem” kryje się konkretne wyobrażenie siebie: „jestem bibliotekarką/bibliotekarzem”, „jestem matką/ojcem”, „jestem nauczycielem/nauczycielką”. Za każdym słowem „jestem” kryje się wyobrażenie swojej roli i oczekiwań innych ludzi. Menedżerowie powinni wykorzystywać siłę tożsamości, budując wspólną tożsamość zespołu („jesteśmy”). Warto poznawać tożsamość, aby zrozumieć zachowania człowieka. Poziom ten odpowiada za poczucie misji, którą opieramy na wyznawanych przez nas wartościach filozofii życia, czyli tego, co nadaje sens i określa cel naszych wszystkich działań.

6. MISJA – DUCHOWOŚĆ (KTO JESZCZE? CO POZA MNĄ?)

Choć poziom ten (zbyt trudny, zbyt prywatny) jest często pomijany przez menedżera, warto pamiętać, że poziom duchowości dla wielu osób jest najważniejszy i będzie on promieniował na wszystkie inne sfery.

Jeśli popatrzymy na naszych pracowników przez pryzmat osób funkcjonujących na wielu poziomach jednocześnie, pozwoli nam to lepiej zrozumieć ich zachowania, nawiązać relację, delegować zadania, motywować. Zatem, jeśli mamy świadomość, że nasi pracownicy nie działają wyłącznie na poziomie zachowań, łatwiej będzie zrozumieć, że samo polecenie „zrób to” nie wystarczy, aby działać efektywnie.

CEL – JAKI JEST, KAŻDY WIDZI?

Cały świat usuwa się z drogi człowiekowi, który wie, dokąd zmierza. (Steve Jobs)

Często widzimy, że mimo wyznaczonych celów, ciągle jest coś nie tak, a w zespole występują nieporozumienia. Warto wtedy sprawdzić, czy wyznaczony cel jest dla każdego tak samo zrozumiały, jak dla nas. Bardzo często zdarza się, że zaangażowani pracownicy, przy szybkim tempie pracy, tracą cel z oczu lub cele są tak określone, że trudno się w nie zaangażować.

Powiedzenie pracownikom, czego wymagamy i jak to zrobić nie wystarczy. Kluczem jest przedstawienie konkretnego celu – projektu lub zadania. To

właśnie od tego, jak to zrobimy, zależy czy dany cel osiągniemy. Konkretnie cele to klucz do motywacji oraz do pełnego wykorzystania potencjału, jaki posiada każdy zespół.

Cel odpowiada na pytania: co dokładnie trzeba zrobić? Kto ma to zrobić? Na kiedy? Powinien być **jasny i precyzyjny**.

Cel powinien być **motywujący**, taki, aby ludzie sami chcieli pracować. Pracownicy powinni mieć poczucie, że to co robią, ma znaczenie, a ich praca ma wartość. Cel powinien zachęcać do działania. Pracownicy powinni wiedzieć, co osiągną dzięki swojej pracy.

Cel powinien być **pozytywny** i odpowiadać na pytanie o to, co ma być, zamiast czego ma nie być.

Cel powinien odpowiadać na pytanie: czy jest to możliwe do osiągnięcia? Zatem musi być **realny i osiągalny**.

Cel powinien być **zależny od działania zespołu**. Realizacja celu powinna być pod kontrolą tych, którzy go realizują, by zależała od początku do końca od działań całego zespołu.

Cel powinien być **mierzalny** i odpowiadać na pytanie: po czym poznamy, że osiągnęliśmy cel? Ważne jest podanie konkretnych kryteriów oceny, których spełnienie potwierdzi, że cel został osiągnięty.

Cel powinien być **korzystny** i odpowiadać na pytanie: jakie skutki będzie miało osiągnięcie wyznaczonego celu? Nie powinien mieć negatywnych skutków dla zespołu czy całej firmy.

AUTORYTET - DOSTAJESZ TO, CO DAJESZ

Kluczowa rzecz, która motywuje pracowników do efektywniejszej pracy to postawa kierownika oraz jego autorytet w zespole. Warto zatem nie mieć negatywnych nastawień do pracowników i zwrócić uwagę na to, jakie narzędzia stosujemy w pracy, aby motywować zespół i zbudować autorytet.

Osoba, która ma autorytet w zespole może nim zarządzać bardziej efektywnie. Jest słuchana, ma

moc przyciągania ludzi i ich motywowania. Człowiek, który chce pracować, będzie proponował nowe rozwiązania, będzie kreatywny i odpowiedzialny. Będzie sam realizował swoje zadania, bez konieczności ciągłego sprawdzania przez innych.

Jeśli szef/szefowa zapyta swój zespół, jakie cechy ma osoba, którą szanują, większość odpowie: otwartość, konsekwencja, słuchanie, szacunek dla innych, dzielenie się wiedzą, inspirowanie, trzymanie się zasad. I takie właśnie cechy powinna posiadać osoba kierująca zespołem.

Bardzo ważne są zasady – wprowadzenie sprawiedliwych zasad współpracy i konsekwentne ich stosowanie, relacje z ludźmi, umiejętności nawiązywania kontaktu i słuchania, a następnie dzielenie się wiedzą.

Zasady współpracy w zespole nie dotyczą podziału zadań, harmonogramu czy celów. Nie są tym samym co regulamin pracy lub kodeks pracy, lecz nie powinny być z nimi sprzeczne. Zasady powinny regulować współpracę pomiędzy członkami zespołu oraz między zespołem a szefem. Powinny określać pożądane zachowania pracowników oraz wskazywać, jak ich unikać. Za wprowadzenie zasad odpowiedzialny jest zawsze kierujący zespołem.

Na początku warto ustalić, jakie zachowania pracowników są kluczowe do realizacji celów. Mogą to być zasady dotyczące sposobu komunikowania się, punktualności, rozwiązywania sytuacji konfliktowych, poszukiwania nowych rozwiązań, otwartości na zmiany, uczciwości itp.

Zasady mogą dotyczyć prostych spraw – od dyscypliny w pracy, po wartości, takie jak otwartość, uczciwość, szacunek. Reguły te powinny być precyzyjnie określone z podaniem konkretnych przykładów zachowań. Warto konsultować wprowadzane zasady z doświadczonymi pracownikami, którzy znają specyfikę pracy.

W środowisku, w którym zasady są jasno i sprawiedliwie określone, pracownicy czują się bezpiecznie. Samo wprowadzenie zasad nie wystarczy, potrzebna jest jeszcze dyscyplina ich przestrzegania.

nia. Zasady powinny zostać spisane i udostępnione w widocznym miejscu. Byłoby dobrze, aby wszyscy członkowie zespołu podpisali się pod nimi, na znak, że je znają i akceptują.

Obok zasad, ważne jest także nawiązywanie relacji z pracownikami, które są istotnym czynnikiem wpływającym na motywację zespołu do pracy. Kluczowa jest właściwa komunikacja, ponieważ większość nieporozumień w zespole wynika z trudności komunikacyjnych. Komunikaty wyrażane z szacunkiem, powinny być formułowane w sposób jasny i zwięzły, odnosząc się do faktów i zasad.

Największą przeszkodą w komunikacji są często nasze emocje. Jeśli jesteśmy źli lub sfrustrowani trudno nam jest sformułować informację zwrotną. Zasady wprowadzamy właśnie po to, aby nie odnosić się do własnych negatywnych emocji w trakcie komunikacji z zespołem, tylko do wdrożonych wcześniej zasad, na które wszyscy się zgodzili. Ważne, aby pamiętać, że informacja zwrotna nie dotyczy wyłącznie niepożądanych zachowań. Należy dawać ją pracownikom jak najczęściej, jeśli tylko dostrzeżemy ich pozytywne zachowania. **Pamiętajmy, że dostajemy od ludzi to, co w nich wzmacniamy.**

Sztuka słuchania to kolejna cegiełka do budowania autorytetu i porozumienia w zespole. Jej celem jest nie tylko zrozumienie tego, co ktoś do nas mówi, ale również wyrażenie szacunku i serdeczności dla rozmówcy. Prawdziwe słuchanie nie polega na osądzaniu rozmówcy, przerywaniu czy popędzaniu. Słuchanie to skupienie się na tym, co mówi do nas dana osoba, bez osądzania czy radzenia. Należy pamiętać, że pracownicy zdecydują się przekazać nam cenne informacje wyłącznie pod warunkiem, że będziemy ich prawdziwie słuchać.

Umiejętność dobrego słuchania to: zainteresowanie rozmówcą, utrzymywanie kontaktu wzrokowego, potakiwanie i potwierdzenie, że rozumiemy co się do nas mówi, ale także zadawanie pytań uszczegóławiających i parafrazowanie. **Zalety słuchania to budowanie zaufania i zmniejszenie oporu rozmówcy.**

Budowanie autorytetu nie opiera się na posiadaniu wiedzy eksperckiej, kluczowe jest to, w jaki sposób będziemy się nią dzielić. Jak zatem dzielić się wiedzą? Ważne jest, aby robić to bez okazywania wyższości i traktować każdą osobę z szacunkiem, bez względu na stopień jej wiedzy w danej dziedzinie. Jeśli nasze doświadczenie będzie inspirowało zespół do rozwoju, pracownicy będą wtedy otwarci na naukę. Kolejna rzecz, to dostrzeżenie potencjału w pracownikach i wiara w to, że są w stanie nauczyć się wykonywać określone za-

dania. Danie im szansy wyzwalającej kreatywność i proponowanie własnych rozwiązań. Osoba, która dzieli się wiedzą i uczy innych, powinna wzmacniać u pracowników poczucie własnej wartości i pewności siebie.

MOTYWACJA, GŁÓWNA SIŁA NAPĘDOWA

Zawsze wydaje się, że coś jest niemożliwe, dopóki nie zostanie to zrobione. (Nelson Mandela)

Wielu menedżerów twierdzi, że ludzie pracują wyłącznie dla pieniędzy. W związku z tym można ich motywować wyłącznie dając korzyści finansowe, lub argumentując, że je tracą. Czy faktycznie tak jest? Ludzie wysoko cenią sobie środowisko pracy, w którym czują się bezpiecznie, do którego z przyjemnością przychodzą, gdzie jest „dobra atmosfera pracy” i „duch zespołu”. Główną siłą napędową jest tak naprawdę motywacja wewnętrzna pracownika. Zatem najważniejszym i najtrudniejszym zadaniem współczesnych menedżerów jest odwoływanie się do motywacji wewnętrznej i rozbudzanie zapału do pracy.

Przyjrzyjmy się czterem przykładowym typom pracowników, których opisy powstały na podstawie teorii Herseya i Blancharda² i zobaczymy, co mogłoby ich zmotywować do pracy.

1. Rafał (24 lata) – małe umiejętności i duże zaangażowanie w pracę.

Przyszedł do pracy zaraz po skończeniu studiów. Ma wiele entuzjazmu i chętnie podejmuje się nowych zadań, do których bardzo się przykładą. Jednak brakuje mu doświadczenia, często popełnia błędy, których mógłby uniknąć pytając o radę doświadczonych pracowników.

Co go zmotywuje: przydzielenie mentora, przeszkolenie z umiejętności przydatnych w pracy, udzielenie pozytywnej informacji zwrotnej, zaproponowanie ścieżki rozwoju kariery zawodowej, stopniowe zwiększanie zakresu odpowiedzialności.

Co zmniejszy motywację: uzależnienie premii od wyników, udzielenie negatywnej informacji zwrotnej.

2. Adam (28 lat) – małe umiejętności i małe zaangażowanie w pracę.

Pracuje w firmie od roku, przeszedł z dużego concernu, gdzie pracował jako handlowiec. Nie posiada doświadczenia i nie nadąża z wykonywaniem swoich obowiązków. Jednak uważa, że dobrze pracuje, tylko szefostwo zleca mu za dużo zadań. Adam jest lubiany przez zespół, ma duże poczucie humoru, jednak nikt nie chce z nim pracować, bo przerzuca swoje zadania na innych.

Co go zmotywuje: stworzenie systemu drobnych nagród za wyniki, udzielenie negatywnej informacji zwrotnej, przeszkolenie z umiejętności przydatnych w pracy, uzależnienie premii od wyników, wprowadzenie comiesięcznej oceny pracownika.

Co zmniejszy motywację: podwyżka, premia, publiczna pochwała, awans.

3. Marta (59 lat) – duże umiejętności i małe zaangażowanie w pracę.

Pracuje jako zastępca kierownika oddziału, ma bardzo duże doświadczenie w swojej pracy. Była prawą ręką poprzedniego szefa i bardzo dobrze zarządzała zespołem, wszyscy byli pewni, że zajmie jego miejsce, gdy on odejdzie na emeryturę. Tak się jednak nie stało, gdyż zatrudniono osobę z zewnątrz. Marta uważa, że teraz oddział jest źle zarządzany, krytykuje decyzje nowego szefa. Jej zaangażowanie w pracę wyraźnie zmalało.

Co ją zmotywuje: delegowanie większej odpowiedzialności w podejmowaniu decyzji, przypomnienie co już do tej pory uzyskała, udzielenie negatywnej informacji zwrotnej.

Co zmniejszy motywację: podwyżka, premia, bardzo szczegółowe zlecenie zadań (instruktaż).

4. Katarzyna (51 lat) – duże umiejętności i duże zaangażowanie w pracę.

Pracuje w firmie od dwudziestu lat. Jest energiczna i ma wiele pomysłów na usprawnienie pracy. Chętnie się nimi dzieli i pomaga wprowadzić je w życie. Wdrożyła w firmie wiele wartościowych zmian. Chętnie podejmuje trudne wyzwania, ale bardzo szybko nużą ją codzienne, rutynowe czynności.

Co ją zmotywuje: elastyczna forma zatrudnienia, samodzielność w realizacji zadań, nadzór nad młodszymi pracownikami, zainteresowanie ich sytuacją osobistą, zaproponowanie coachingu – rozwoju indywidualnego pracownika.

Co zmniejszy motywację: bardzo szczegółowe zlecenie zadań i wysoki poziom kontroli, przydzielenie mentora.

Podejście kierownika, czy kierowniczkę do tych czterech typów pracowników powinno być elastyczne i zróżnicowane. Na początku swojej kariery menedżerowie wcielają się często w rolę kierownika-przyjaciela, który ze wszystkimi chce mieć dobrą relację, umawia się na spotkania poza firmą i interesuje się życiem prywatnym członków zespołu. Niektórzy wcielają się w rolę kierownika-instruktora, skupionego na wykonaniu zadania, wydającego polecenia i kontrolującego. Teoria Herseya i Blancharda zwraca uwagę na to, że w zależności od umiejętności i motywacji pracownika, dobry menedżer powinien być jednym i drugim jednocześnie. W zależności od tego, jaką rolę kierowania wybierzemy, możemy swój zespół albo zniechęcić do pracy, albo świetnie zmotywować.

Wiele instytucji stara się poprawić jakość pracy i wyróżnić na tle innych. Jeśli zatem wierzysz w filozofię zaangażowania pracownika, wiesz, że inspirujący menedżerowie mają największy udział w tworzeniu aktywnych przedsiębiorstw.

W ramach podsumowania, zachęcam do postawienia następujących pytań:

1. Jakie wartości przekazuję moim pracownikom?
2. Czy wprowadziłam/wprowadziłem zasady współpracy?
3. Czy słucham tego co moi pracownicy mają mi do powiedzenia?
4. Czy dzielę się wiedzą, jaką mam?
5. Czy moi pracownicy są zmotywowani do pracy? Co ich motywuje, a co zniechęca?
6. Jak wygląda współpraca w zespole? W jaki sposób rozwiązuję konflikty?
7. Jak chcę, aby wyglądała kultura mojej firmy za rok? Do czego chcę dążyć? Jakie wartości są dla mnie ważne?

Beata Gamrowska
Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego

PRZYPISY

- 1 DILTS, R. *Od przewodnika do Inspiratora, czyli Coaching przez duże "C"*, Wydawnictwo PINLP, Warszawa 2006, 403 s. ISBN 83-923195-8.
- 2 Teoria przywództwa sytuacyjnego Paula Herseya i Kena Blancharda jest dokładnie opisana w literaturze zarządzania, m.in. w J.A.F. Stoner, R.E. Freeman, D.R. Gilbert, *Kierowanie*, Warszawa: PWE, 2011.

BARBARA HULEK

GBP w Haczowie
Fot. z archiwum biblioteki

Idzie nowe

O zmianach w bibliotekach publicznych na przykładzie województwa podkarpackiego

Sprawozdania z działalności bibliotek, rozmowy z bibliotekarzami i wizyty w bibliotekach pokazują, jak wiele zmian dokonało się w ostatnich latach w podkarpackich bibliotekach. Niektóre z nich to konsekwencje wcześniejszych wyborów, inne to wynik pojawienia się zupełnie nowych okoliczności. Trudne doświadczenia kończą się jednak różnie. Czy rzeczywiście „Co nas nie zabije, to nas wzmocni”? Część bibliotek dzięki rezyliencji, rozumianej jako zdolność szybkiego odnalezienia się w kryzysowych sytuacjach i dostosowania działań do bieżącej sytuacji¹, funkcjonuje jeszcze lepiej. Niektóre biblioteki powróciły do poprzedniego stabilnego stanu, inne potrzebują jeszcze wsparcia. Optymizmem napawa fakt, że kluczowe wskaźniki czytelnicze dla podkarpackich bibliotek powoli, ale systematycznie rosną.

POST-PANDEMICZNE OBSERWACJE

Od wielu lat wiemy już, że biblioteki nie unikną zmian. Kolejne kryzysy stawiają nas

w nowej sytuacji, w której nie ma już powrotu do poprzedniego stanu. Jednym z ostatnich dużych wyzwań, z którym przyszło mierzyć się bibliotekom, była pandemia SARS-CoV-2. Zamknięcie bibliotek, brak możliwości spotkań, ograniczenie wolnego dostępu do półek negatywnie wpłynęły na czytelnictwo na Podkarpaciu – w 2020 r. zanotowaliśmy prawie 14% mniej czytelników aktywnych². W 2021 r. udało się zahamować ten spadek, by w 2022 r. zauważyć wzrost o prawie 2%. To dobra wiadomość zarówno po okresie pandemicznych spadków, jak i w kontekście niekorzystnych zmian demograficznych, obserwowanych na Podkarpaciu od dłuższego czasu³.

Przywrócenie wskaźników sprzed pandemii to wyzwanie na najbliższe lata. Zachęcenie czytelników do powrotu i pozyskanie nowych jest zadaniem wymagającym o wiele więcej zaangażowania niż zatrzymanie obecnych. Strategią sprzyjającą wzrostowi czytelnictwa może być marketing relacji, często stosowany intuicyjnie, a polegający na budowaniu trwałych więzi z użytkownikiem w oparciu o satysfakcję i lojalność⁴. To czytelnik

MBP w Mielcu
Fot. z archiwum biblioteki

powinien stać w centrum uwagi każdej biblioteki, a jego zadowolenie jest najlepszym gwarantem istnienia. Z tego powodu bardzo ważne jest monitorowanie potrzeb otoczenia – pozwala nie tylko lepiej dopasować usługi do użytkownika, a też stanowi ochronę przed ponoszeniem kosztów, będących wynikiem zbyt późnej lub niewłaściwej reakcji. Warto mieć to na uwadze w obliczu kolejnych, dynamicznych zmian w otoczeniu bibliotek. Pojawia się w nim coraz silniejsza konkurencja, która walczy nie tylko o czas i uwagę użytkownika, ale także o środki na swoje utrzymanie i działalność kulturalną.

Pandemia, jak każdy kryzys, była dla wielu podkarpackich bibliotek momentem przełomowym w podjęciu decyzji o wdrożeniu nowych usług. Jedną z nich był zakup zdalnego dostępu do nowości wydawniczych, który nadal cieszy się dużym zainteresowaniem czytelników. Porównując lata 2020 i 2021 zaobserwowaliśmy w naszych statystykach wzrost na poziomie ok. 40%, by w 2022 r. zanotować wzrost o kolejne 30% wypożyczonych e-booków i audiobooków.

Podstawowe wskaźniki obrazujące działalność podkarpackich bibliotek również systematycznie rosną. Biorąc pod uwagę wspólny wynik widać jeszcze skutki pandemicznych obostrzeń, ale jest coraz lepiej. Dotacja od organizatora pozostała na stabilnym poziomie – biorąc pod uwagę wzrost cen z 2022 r. na poziomie 14,4%⁵, wzrost o 13,9% rekompensuje część kosztów poniesionych w związku z wysoką inflacją. Porównując

rok 2021 i 2022 widzimy jednak bardzo wyraźny wzrost (37%) pozostałych dotacji, przeznaczonych zarówno na dodatkowy zakup nowości, jak i działania, wydarzenia, animacje i szkolenia. Wielkość księgozbioru pozostaje na podobnym poziomie, a podkarpackie biblioteki systematycznie kupują nowości – w 2022 r. zakup książek wzrósł o 5%. Wzrasta także liczba wypożyczeń – w 2021 był to wzrost o 16%, w 2022 r. wzrost o kolejne 2%.

NOWY UŻYTKOWNIK

Kolejnym dużym wyzwaniem dla bibliotek w ostatnim roku był napływ uchodźców z Ukrainy wywołany rosyjską agresją. Od samego początku podkarpackie biblioteki aktywnie włączyły się w pomoc. Najwięcej uczestników skorzystało z oferty przygotowanej przez: Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną w Dębicy, Miejską Bibliotekę Publiczną w Jasle, Miejską Bibliotekę Publiczną w Cieszanowie, Bibliotekę Samorządową w Chłopicach, Przemyską Bibliotekę Publiczną im. Ignacego Krasickiego w Przemyślu, Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną w Rzeszowie.

Zbiórki, książki w języku ukraińskim, zajęcia integracyjne, lekcje języka polskiego – to tylko wybrane działania podjęte przez naszych bibliotekarzy. To pokazuje, że podkarpackie biblioteki są miejscami otwartymi, gotowymi na bieżąco reagować w sytuacjach kryzysowych. Oprócz działań o charakterze pomocowym w bibliotekach zor-

MiPBP w Kolbuszowej
Fot. z archiwum biblioteki

ganizowano ponad 1 tys. imprez, spotkań i różnego rodzaju działań. Szacunkowo wzięło w nich udział prawie 15 tys. osób. Łączny koszt organizacji tych przedsięwzięć wyniósł ponad 270 tys. zł, chociaż trzeba podkreślić, że wiele działań zostało zrealizowanych bez ponoszenia kosztów finansowych. I chociaż obecność uchodźców z Ukrainy nie przełożyła się znacząco na wyraźnie wyższą liczbę czytelników, to dzięki podejmowanym działaniom wiele bibliotek stworzyło nową ofertę i stało się miejscem spotkań dla nowej grupy użytkowników.

NOWOCZESNE, OTWARTE, DOSTĘPNE

Nowoczesne, otwarte, dostępne – to niektóre wyznaczniki tego, jakie powinny być współczesne biblioteki. Podkarpackie placówki stają się coraz nowocześniejsze – w ostatnim czasie otworzono nowe lub zmodernizowane placówki, które będą służyć czytelnikom. Na potrzeby niniejszego artykułu zostały wybrane cztery obiekty.

Jedną z najbardziej innowacyjnych bibliotek na Podkarpaciu jest Miejska Biblioteka Publiczna Samorządowe Centrum Kultury w Mielcu. Nowe przestrzenie dla różnych grup użytkowników, wydzielony oddział dla młodzieży, biblioteka otwarta w niedzielę – to niektóre składowe, mające wpływ na najlepszy na Podkarpaciu wskaźnik czytelnictwa – 27,5 na 100 mieszkańców.

Przy wyborze lokalizacji dla biblioteki trzeba mieć na uwadze bliskość miejsc, w których są lu-

dzie – stąd wziął się uzasadniony pomysł tworzenia bibliotek w galeriach i przestrzeniach dworcowych. Pierwszą na Podkarpaciu placówką biblioteczną tego typu jest „Pociąg do czytania” – świetlica z punktem bibliotecznym, będąca częścią Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kolbuszowej, która znajduje się w nowym budynku Centrum Przesiadkowego – Dworca w Kolbuszowej. W maju 2022 r. stworzono tutaj miejsce z myślą o dzieciach i młodzieży dojeżdżających do szkół – oprócz podstawowych funkcji bibliotecznych, placówka jest także miejscem spędzania wolnego czasu i przestrzenią na realizację różnorodnych aktywności.

Rolą biblioteki jest także troska o zachowanie lokalnego dziedzictwa, która może się przejawiać w adaptacji zabytkowych budynków do nowych funkcji. Tak było w przypadku nowej siedziby Gminnej Biblioteki Publicznej w Haczowie, która została przeniesiona do odrestaurowanego Dworu Urbańskich w Haczowie. Przez blisko 2 lata budynek przeszedł gruntowny remont, prowadzony pod nadzorem konserwatora zabytków. Efektem tych prac było m.in. odsłonięcie zabytkowej polichromii.

Biblioteka musi także nadążać za zmieniającymi się potrzebami użytkowników, z czego wynika potrzeba adaptacji budynków. Największą modernizacją w 2022 r. była rozbudowa Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łąncucie. Kącik literacki, sala dla najmłodszych, sala multimedialna, ekran do gier, galeria – to tylko niektóre z efektów roz-

budowy. Zwiększyła się nie tylko powierzchnia, ale także dostępność biblioteki dla osób z niepełnosprawnościami.

Budynki biblioteki to jednak tylko mury, które mogą służyć różnym celom. Do ich realizacji potrzeba kompetentnej i wykwalifikowanej kadry, która jest podstawą sukcesu każdej biblioteki.

ZMIANA WARTY

W wielu sektorach, także w bibliotekach, widać odpływ doświadczonej kadry, co jest dużym zagrożeniem. Problemy kadrowe obejmują wiele oddziałujących na siebie nawzajem zależności, wśród których można by wymienić zmianę pokoleń (w tym zmiany na stanowiskach dyrektorskich), niskie i spłaszczone wynagrodzenia, nadmiar obowiązków, brak wykwalifikowanej kadry (będący skutkiem uwolnienia zawodu), zawieszanie działalności filii bibliotek gminnych i w końcu redukcja etatów. Będzie źle, jeśli nie znajdziemy sposobu na przyciągnięcie czytelnika, ale będzie jeszcze gorzej, jeśli nie znajdziemy sposobu na przyciągnięcie do zawodu chętnych i otwartych na zmiany ludzi.

Wielu doświadczonych pracowników przechodzi na emeryturę w podobnym czasie, nie mając czasu i przestrzeni, by przekazać swoje umiejętności – co jest praktycznie nieosiągalne w bibliotekach gminnych z małą obsadą. W filiach bibliotecznych rzadko obsadza się bibliotekarza na pełen etat, często obsługuje on kilka placówek. Sytuacja jest tym trudniejsza, że na Podkarpaciu ponad 81% placówek bibliotecznych znajduje się na terenach wiejskich, w 2022 r. w naszym regionie zanotowano także najniższy wskaźnik urbanizacji wśród województw – ludność miast stanowiła 41,1% ogółu ludności (w kraju 59,6%)⁶. Dobra wiadomość, to względnie stała liczba pracowników bibliotek oraz wysoki odsetek osób z wykształceniem bibliotekarskim.

PODSUMOWANIE

Nie ma jednej odpowiedzi na pytanie o to, jak zmieniają nas kryzysy. Każda biblioteka inaczej radzi sobie z trudnymi sytuacjami, wykorzystując do tego dostępne zasoby. Trzeba mieć też na uwadze, że wiele zmian, których doświadczaliśmy w ostatnich latach i które jeszcze przed nami, wymagają czasu, cierpliwości i uważności. Niezwykle

istotne jest, kto i jak będzie zarządzał zmianami – zgrane zespoły poradzą sobie z najtrudniejszymi problemami, w przeciwnym razie próba wdrażania nowych rozwiązań będzie nieskuteczna. Zbudowanie i utrzymanie zaangażowania i motywacji pracowników jest bardzo trudnym zadaniem dla kadry zarządzającej, ale to zasoby ludzkie są najważniejsze w skutecznym wdrażaniu zmian.

Na przykładzie podkarpackich bibliotek widzimy, że wiele z nich ma duży potencjał do radzenia sobie z trudnościami. Nasze biblioteki mają bardzo dobrą ofertę i coraz wyższy standard usług, co sprawia, że w wielu miejscach wskaźniki czytelnictwa rosną, a wspólny wynik zaczyna się poprawiać. Kluczowym zasobem są ludzie – dyrektorzy, bibliotekarze i pracownicy bibliotek, których zaangażowanie stanowi podstawę radzenia sobie z wszelkimi zmianami, których będziemy stale doświadczać. To od nas zależy, jak sobie z nimi poradzimy.

Barbara Hulek
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie

PRZYPISY

- 1 KISIŁOWSKA-SZURMIŃSKA, M. „Odporność bibliotek” – analiza SWOT w kontekście doświadczenia pandemii. *Biblioteka* 2022, nr 26 (35), s. 360, <https://doi.org/10.14746/b.2022.26.13>
- 2 Wszystkie dane statystyczne (o ile nie zaznaczono inaczej) pochodzą ze sprawozdań podkarpackich bibliotek publicznych.
- 3 Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podkarpackiego 2023, s. 61, <https://rzeszow.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/inne-opracowania/raport-o-sytuacji-spolesczno-gospodarczej-wojewodztwa-podkarpackiego-2023,5,12.html> [dostęp: 23.06.2023].
- 4 DZIADUR, Ł. Marketing relacji, [w:] *Encyklopedia zarządzania*, https://mfiles.pl/pl/index.php/Marketing_relacji [dostęp: 23.06.2023].
- 5 Źródło danych GUS, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/wskazniki-cen/wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-w-grudniu-2022-roku,2,134.html> [dostęp: 23.06.2023].
- 6 Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podkarpackiego 2023, s. 62, <https://rzeszow.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/inne-opracowania/raport-o-sytuacji-spolesczno-gospodarczej-wojewodztwa-podkarpackiego-2023,5,12.html> [dostęp: 23.06.2023].

MARZENA SZAFIŃSKA-CHADAŁA, DARIUSZ ŚWIDKIEWICZ

Współpraca Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Marii Grzegorzewskiej w Zielonej Górze z Uniwersytetem Zielonogórskim

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Marii Grzegorzewskiej w Zielonej Górze (PBW) od wielu lat prowadzi zajęcia edukacyjne dla studentów kierunków humanistycznych Uniwersytetu Zielonogórskiego (UZ). Specyfika tych spotkań polega na tym, że studenci zapoznają się z warsztatem informacyjnym, działalnością i księgozbiorem biblioteki w kontekście zagadnień, jakie są realizowane na kierunkach ich studiów. Z tych zajęć uczestnicy czerpią podwójną korzyść – rozwijają swoje kompetencje czytelnicze i informacyjne, umiejętności komunikacyjne, w ściślejszej relacji z uzupełnianiem ich wiedzy, wymaganej w trakcie zdobywania wykształcenia uniwersyteckiego. Zajęcia te dotyczyły m.in. teorii literatury, zagadnień aksjologicznych w dziele literackim, krytyki literackiej, kreatywnego pisania reportaży, recenzowania książek, wyznaczników gatunków dziennikarskich, edytorstwa i edukacji polonistycznej, czy pomocy w zbieraniu materiałów do pisania dysertacji magisterskich. Nauczyciel bibliotekarz, który je prowadził przygotowywał merytoryczne wprowadzenie do poszczególnych tematów, odwołując się do zasobów bibliotecznych, które mogą być pomocne w dalszym toku edukacji na konkretnym kierunku studiów.

W ramach przedmiotu „Teoria literatury” dobór rekomendowanego księgozbioru dotyczył propozycji materiałów bibliotecznych z zakresu poetyki i teorii dzieła literackiego, a także z historii literatury, literatury współczesnej i metodycznej. Obszary tematyczne, które cieszyły się szczególnym zainteresowaniem słuchaczy wynikały również z ich osobistych preferencji czytelniczych i tych propozycji czytelniczych, które wykraczały poza zagadnienia obowiązkowe w ramach przedmiotu oraz poszerzały percepcję tekstu literackiego. Książki

i czasopisma, które były prezentowane z zakresu teorii literatury, studenci mogli wziąć do ręki i indywidualnie zapoznać się z ich treścią. Szczególne wrażenie wywoływały albumy malarzkie – piękno i artyzm komentowanych obrazów w nawiązaniu do korespondencji literatury z innymi dziedzinami sztuki. Inne zagadnienia, które tworzyły zajęcia z teorii literatury związane były m.in. z aksjologicznym wymiarem dzieła literackiego, interpretacją wiersza, lirycznymi środkami wyrazu, seriami wydawniczymi, monografiami twórców dawnych i współczesnych.

Okazuje się, że indywidualna praca z tekstem, inspirowana przez prowadzącego zajęcia, możliwość bezpośredniego kontaktu z omawianym tekstem kultury, wywołuje u odbiorcy radość czytania, rozwija jego nawyk, motywuje do dalszego kontaktu z lekturą w trakcie studiów. Często skutkuje to tym, że staje się ona stopniowo dla młodego czytelnika wartością autoteliczną, wzbogacającą własną osobowość i niezastąpionym narzędziem w zdobywaniu wiedzy na poziomie uniwersyteckim.

Udane również były zajęcia ze studentami, podczas których poruszaliśmy problemy związane z krytyką literacką. W sali, w której je przeprowadzono, przygotowano wystawę z wydawnictw zwartych i ciągłych dostępnych w bibliotece, obejmujących to wszystko co odnosi się do krytyki literackiej w aspekcie historycznym i współczesnym. Materiały te zostały omówione i zaprezentowane studentom. W refleksji literaturoznawczej odnoszącej się do krytyki literackiej zostały wyeksponowane m.in. takie kwestie jak: tożsamość krytyki i twórczości artystycznej, krytyka jako element procesu twórczego wieńczącego dzieło literackie, idea personalizmu jako fundament krytyki lite-

rackiej, zobowiązania etyczne krytyka, krytyka literacka, która czuje się również odpowiedzialna za jakość życia intelektualnego i moralnego społeczeństwa, krytyka literacka w perspektywie aksjologicznej, czy krytyka literacka jest sztuką?, a także o polskiej krytyce socrealistycznej. Po tym teoretycznym wstępie studenci wcielili się w rolę krytyków literackich, starając się ocenić twórczość Olgi Tokarczuk na zasadach dwugłosu: wypowiedzi pozytywnych i negatywnych. Do tej dyskusji przygotowano się merytorycznie. Studenci mieli możliwość, dzięki osobie prowadzącej zajęcia, zapoznania się z recenzjami, jakie ukazały się na temat dorobku literackiego pisarki, które w bardzo różny i odmienny sposób dokonywały wartościowania jej dokonań w literaturze. Na ćwiczeniach studenci mogli przekonać się o tym, że trudno jest znaleźć obiektywną, rzeczywistą wartość dzieła literackiego, a procedura oceniania tekstu literackiego może być również motywowana kontekstem sytuacyjnym i osobistą hierarchią wartości wyznawaną przez krytyka. Na zakończenie zajęć Jadwiga Matuszczak, nauczyciel bibliotekarz, podzieliła się swoim doświadczeniem pisania recenzji dla dzieci i młodzieży, które publikuje systematycznie na łamach czasopisma „Guliwer”. Ponadto, recenzuje książki wydawane przez wydawnictwo Mamania na potrzeby nowego cyklu „Okiem eksperta”. Są one zamieszczone w newsletterze dla bibliotek na stronie internetowej tego wydawnictwa. Prezentuje również książki z zakresu psychologii w Akademickim Radiu Indeks Uniwersytetu Zielonogórskiego i gazecie studenckiej „Uzetka”. O swoim podejściu do dzieła literackiego mówiła w ten sposób: *Każda książka jest dla mnie tajemnicą, którą próbuję rozwiłać. Czynię tak za każdym razem, gdy recenzuję wybrany egzemplarz. Recenzowanie to skierowanie mojego wzroku na świat pisarza, wyrażony odpowiednio dobranymi słowami. Szukanie ukrytego znaczenia w nich, to zadanie, które stało się dla mnie przygodą. Recenzuję książki, by w ten sposób promować dobrą literaturę. Wybieram pozycje, których treść może być pomocna dla czytelników w codziennym życiu. Jest to również piśmiennictwo naukowe niezbędne w badaniach nad złożonością różnych wymiarów ludzkiej egzystencji....* To jest oczywiście tylko fragment wypowiedzi Jadwigi Matuszczak. Studenci mieli także świetną okazję, żeby w rozmowie z koleżanką dowiedzieć się o samej strukturze recenzji, o jej polemicznym ujęciu, o kryteriach, jakie decydują o wartości omawianej książki.

Kreatywne pisanie reportażu to kolejna propozycja zajęć, z której korzystali studenci polonistyki Uniwersytetu Zielonogórskiego. Zajęcia te były połączone z poznaniem księgozbioru i różnych form działalności Czytelni PBW, jako centrum informacji pedagogicznej. Zanim poruszono najważniejsze zagadnienia odnoszące się do reportażu, przedstawiono literaturę z naszych zbiorów, z której będzie można korzystać przy własnych próbach pisania reportażu. Oto niektóre zagadnienia, wokół których rozwijała się dyskusja ze studentami dotycząca reportażu: cechy dobrego reportera, czy wiemy jak napisać reportaż?, rodzaje reportażu i jego wyróżniki gatunkowe, narracja i przestrzeń w reportażu, mistrzowie reportażu. Studenci na zajęciach utrwalili swoją wiedzę odnoszącą się do struktury reportażu, równocześnie odkrywając naszą bibliotekę jako miejsce, które może być dla nich doskonałym warsztatem własnej pracy badawczej i naukowej.

To tylko wybrane przykłady zajęć ze studentami Uniwersytetu Zielonogórskiego. Na każdym z nich otrzymywali oni również zestawienia bibliograficzne w związku z realizowanym tematem, specjalnie opracowane na tę okazję. Studenci z dużym zaangażowaniem brali w nich udział, a dzięki tej ofercie edukacyjnej biblioteka stawała się dla nich miejscem bliskim i przyjaznym, które inspirowało własny rozwój intelektualny oraz znacząco pomaga w realizacji wymagań obowiązujących na studiach uniwersyteckich. Na stronie internetowej biblioteki w ofercie wspomagania szkół i placówek znajdują się także inne tematy zajęć przeznaczonych dla studentów: „Elektroniczna wypożyczalnia krok po kroku”, „Od zakupu do czytelnika – droga książki w bibliotece”, „Szkolenia biblioteczne, praktyki zawodowe”, „Zasady sporządzania zestawień bibliograficznych, bibliografii podmiotowych, przedmiotowych”.

W naszej instytucji odbywa się Dzień Bezpiecznego Internetu, który adresowany jest przede wszystkim do młodzieży zielonogórskich szkół, również do ich nauczycieli i wychowawców. Wygłaszane są referaty, m.in. przez pracowników naukowo-dydaktycznych Uniwersytetu Zielonogórskiego, które mają uświadomić słuchaczy na różne zagrożenia wynikające z nieodpowiedzialnego korzystania z internetu. Czestym prelegentem jest dr Jarosław Wagner z Katedry Mediów i Technologii Informacyjnych Uniwersytetu Zielonogórskiego, który wypowiadał się m.in. na następujące tematy: „Sztuczna inteligencja. Szansa czy zagro-

zenie?” (pozytywne, wykorzystanie sztucznej inteligencji w różnych formach życia społecznego i gospodarczego oraz zagrożenia, jakie ona ze sobą niesie związane z jej nadużywaniem i manipulowaniem życiem człowieka); „Ile warte są moje dane w internecie?” (autor m.in. rozpatrywał problem, kto może gromadzić o nas dane w internecie); „Smart living – czyli ICT w życiu człowieka” (definicja tego pojęcia, które dotyczy wielu wymiarów ludzkiego życia, przedstawiono również narzędzia ICT, można było także zaobserwować jak działa rzeczywistość wirtualna VR i sterować dronem). Natomiast dr Jacek Jędrzyckowski z tej samej Katedry Uniwersytetu Zielonogórskiego na wykładzie pt. „Konsumpcjonizm – kto nas szpieguje?” podkreślał, że korzystanie z nowych technologii łączy się bardzo często z ingerencją w sferę naszej prywatności.

Od wielu lat PBW przygotowuje i organizuje Forum Bibliotek Szkolnych Województwa Lubuskiego. Problem kreatywności i jej wyzwalania na płaszczyźnie konkretnych działań w pracy z czytelnikiem w bibliotece szkolnej, innowacyjne metody upowszechniania czytelnictwa, współdziałanie bibliotek szkolnych z naszą biblioteką – to najważniejsze podejmowane zagadnienia na tym forum. Prezentują je również pracownicy biblioteki Uniwersytetu Zielonogórskiego, którzy swoją wiedzą i doświadczeniem zawodowym podnoszą prestiż i rangę tego spotkania. Do szczególnie zapamiętanych wykładów należy wystąpienie Katarzyny Bartosiak pt. „(Nie?) do czytania: o książkach zakazanych”, „Krótka historia ebooków i bibliotek cyfrowych” wygłoszonego przez Katarzynę Bartosiak oraz Kamila Banaszewskiego, „Deskryptory BN” – zaprezentowanego przez Elżbietę Czarnecką i Maję Chocianowską-Sidoruk z Działu Opracowania Rzeczowego i Klasyfikacji Wewnętrznej czy też „Czytać każdy może” przedstawionego przez prof. UZ dr hab. Polę Kuleczkę.

Współpraca PWB z Uniwersytetem Zielonogórskim dokonuje się również na płaszczyźnie konwersatoriów i seminariów literackich, historycznych oraz innych dziedzin wiedzy. Ich adresatami jest zwłaszcza młodzież szkół średnich, która uczestnicząc w tego typu zajęciach uzupełnia swoją wiedzę z zakresu przedmiotów humanistycznych. Stanowią one również znakomite przygotowanie do matury. Często współgrają z rokiem wybranego twórcy, ustanawianego przez Sejm

Rzeczypospolitej, czy też ważnymi wydarzeniami i rocznicami historycznymi. Oto niektóre tematy, które były przedmiotem naukowej refleksji, podjętej przez nauczycieli akademickich Uniwersytetu Zielonogórskiego: „Twórczość Brunona Schulza: fenomen i tajemnica”, „Nie tylko konie apokalipsy i ptaki grozy... Zwierzęta w życiu i twórczości Krzysztofa Kamila Baczyńskiego”, „Olgi Tokarczuk światy wyobrażone”, „Sławne kobiety – uczone Polki – fakty i mity”, „2018 Rokiem Jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości”, „Walory kreatywności muzycznej”.

Zobowiązującym zadaniem dla naszych nauczycieli bibliotekarzy są comiesięczne nagrania dla Akademickiego Radia Index Uniwersytetu Zielonogórskiego, podczas których recenzujemy nasze najnowsze nabytki, książki i czasopisma, które mogą być pomocne studentom w ich edukacji. Rekomendujemy również wystawy, spotkania, konferencje, jakie odbywają się w bibliotece i zapraszamy studentów UZ do wzięcia w nich udziału.

Współpraca PBW z Uniwersytetem Zielonogórskim dokonuje się jeszcze w innych obszarach. Dyrektor biblioteki Marzena Szafińska-Chadała prowadziła na Uniwersytecie na Podyplomowych Studiach z Bibliotekarstwa i Informacji Naukowej zajęcia z pozyskiwania funduszy zewnętrznych oraz marketingu i promocji w bibliotece. Przekazywała nie tylko fachową wiedzę, ale również dzieliła się swoim doświadczeniem pracy w bibliotece.

W 2022 r. obchodziliśmy Jubileusz 800-lecia powstania Zielonej Góry, a w 2023 r. Jubileusz 700-lecia uzyskania przez nią praw miejskich. Z racji tych dwóch doniosłych rocznic Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego wydała trzeci tom publikacji *Historia Zielonej Góry* (2022), w której znalazł się również tekst poświęcony naszej bibliotece – jej historii, działalności oświatowej, pedagogicznej i kulturalnej, strukturze oraz udostępnianiu zbiorów. Innowacyjność zajęć prowadzonych dla studentów, kształt naszego księgozbioru, który może być określany mianem naukowego, merytoryczna współpraca nauczycieli bibliotekarzy ze studentami i pracownikami akademickimi inspiruje do wzajemnej współpracy i wymiany zasobów intelektualnych.

Marzena Szafińska-Chadała
Dariusz Świdkiewicz
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Marii Grzegorzewskiej w Zielonej Górze

AGNIESZKA PEPLIŃSKA-KOT

75 LAT BIBLIOTEKI W WOLINIE

Jak w przypadku bibliotek określić ich wiek? Rządzą się one swoją własną rachubą czasu, to pewne. O marokańskiej bibliotece Al-Karawijjin w mieście Fez, która nieprzerwanie działa od 859 r. możemy powiedzieć, że osiągnęła wiek sędziwy. Ponad 1000 lat – brzmi przecież bardzo dostojnie. Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu, najstarsza w Polsce, powstała w 1829 r. – niespełna 200 lat temu. Czy to tylko wiek młodzieńczy? A co powiedzieć o 75 urodzinach, które w tym roku obchodzi Biblioteka Publiczna Gminy Wolin? Jubileusz taki nie robi wielkiego wrażenia. Ot, dziecięce jeszcze lata. Jeśli jednak spojrzymy na tło historyczne i rolę, jaką miejsce to odegrało i wciąż odgrywa wśród lokalnej społeczności, lata tak naprawdę schodzą na drugi plan. Przyjrzyjmy się bliżej dziejom biblioteki w Wolinie.

W 1945 r. Ziemie Zachodnie i Północne, tzw. Ziemie Odzyskane, na terenie których leży Wolin, przeszły w ręce polskiej administracji. Ludność niemiecka pozostawiła swoje domy i ruszyła na zachód w głąb Niemiec. Polacy, zarówno ci, którzy zostali wysiedleni z wschodniej granicy, jak i przybywający ze wszystkich stron Polski, zaczęli zajmować opuszczone mieszkania. Czy ktoś wówczas myślał o książkach? Czy odczuwano potrzebę czytania? Polacy w poniemieckich domach i urzę-

dach zastali wprawdzie półki pełne woluminów, ale słowa zostały wydrukowane w nieznanym im języku a gotycka czcionka utrudniała rozpoznanie poszczególnych liter. Sporadycznie zdarzało się, że w tobołku osadnika znalazła się jakaś polska pozycja mająca uatrakcyjnić długą podróż w nieznanne. Możemy więc uogólnić, że książek nie było, albo było ich niewiele.

Życie w Wolinie w pierwszych powojennych latach do najłatwiejszych nie należało. Książka nie stanowiła towaru pierwszej potrzeby. Miasto, w wyniku ostrzału artyleryjskiego niemal w całości zamienione zostało w gruzy. Wszystkie mosty na Dziwnie łączące wyspę Wolin ze stałym lądem zostały zburzone, co utrudniało transport. Z czasem jednak jakość życia poprawiła się i głód książki wśród ludności urosł na tyle, że rozpoczęto budowę sieci bibliotek. Odpowiadała ona ówczesnej strukturze administracyjnej województwa i tworzyły ją biblioteka wojewódzka, powiatowe, miejskie i gminne oraz punkty biblioteczne.

Otwarcie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Wolinie nastąpiło 18 lutego 1948 r. Podlegała ona bezpośrednio pod utworzoną nieco wcześniej Powiatową Bibliotekę Wolińską w Świnoujściu (otwarta 9 XII 1947 r.), przekształconą w 1955 r. w Powiatową i Miejską Bibliotekę Publiczną.

W 1973 r., z powodu zmian administracyjnych, nadzór merytoryczny przejęła Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna, Oddział w Kamieniu Pomorskim.

Nie udało się ustalić nazwiska wolińskiego bibliotekarza, który w 1948 r. podjął się stworzenia od podstaw wolińskiej wypożyczalni. Wymieńmy jednak osoby kierujące biblioteką w kolejnych latach: Jolanta Bilińska (1953-1958), Irena Kołodzyńska (1958-1968), Mieczysława Szaranik (1961-1964, 1972-1998), Urszula Bartkowiak (1968-1984), Grażyna Stachura (1979-2019), Agnieszka Peplińska-Kot (od 2019).

Placówki w Wolinie podlegały następujące filie: Dargobądz oraz Kołczewo (otwarte w 1949 r. w ramach akcji tworzenia tzw. bibliotek pięćsettomowych, zakładającej utworzenie sieci bibliotek na terenach wiejskich i wyposażenie jej w 500 egzemplarzy książek oraz 200 broszur wydawnictw popularnonaukowych), Ładzin (1956), Sierosław (1956), Reclaw, Troszyn (1981) i Wiselka (1974). W mniejszych miejscowościach utworzone zostały punkty biblioteczne, zarówno stałe (Sierosław, Chynowo, Warnowo, Kodrąb, Unin, Mokrzyca Mała, Mokrzyca Wielka, Laska, Gogolice, przy Hotelu Robotniczym w Wolinie, Zagórze), jak i sezonowe (przy ośrodkach kolonijnych KPGR Mosty w Piaskach oraz KPGR Huty Bobrek w Wolinie). W chwili obecnej działają filie w Ładzinie, Wiselce i Kołczewie. Filia w Troszynie pozostaje tymczasowo zamknięta ze względu na zły stan techniczny budynku. Wszystkie punkty biblioteczne uległy likwidacji.

Siedzibą główną wolińskiej księżnicy od momentu jej powstania były pomieszczenia w budynku dzisiejszego Urzędu Miasta i Gminy Wolin, znajdującym się w przy ul. Zamkowej 23. Baza lokalowa przedstawiała się nader skromnie. Z zachowanych sprawozdań wynika, że niewielki metraż uniemożliwiał wyodrębnienie oddziału dla dzieci oraz utrudniał prowadzenie pracy kulturalno-oświatowej (organizowano jedynie niewielkie wystawy i lekcje biblioteczne). Istniały też niedogodności innej natury. W sprawozdaniu z 1987 r. znalazła się notatka następującej treści: *godziny udostępniania podyktowane zostały czasem prób orkiestry dętej, odbywających się w sąsiadującym przez ścianę z biblioteką Domu Kultury.*

Problemy lokalowe dotyczyły też placówek filialnych oraz punktów bibliotecznych. Przez wiele lat borykały się one z ciasnotą, ale też niewydajnością systemu grzewczego (w pomieszczeniu filii

w Ładzinie zimą temperatura spadała do 11-13°C) czy nieszczelnością poszycia dachowego. Filie najczęściej mieściły się w pomieszczeniach wygospodarowanych w budynkach Wiejskich Ośrodków Kultury. Punkty lokalizowano w prywatnych mieszkaniach, klubach „Ruch”, przy szkołach podstawowych, czy jednostkach wojskowych. Brakowało podstawowego wyposażenia oraz pieniędzy na należyte wynagrodzenie dla bibliotekarza.

Działalność wolińskiej księżnicy w pierwszych dziesięcioleciach oscylowała wokół podstawowego zadania – udostępniania książek. Od lat 70. XX w. organizowano niewielkie, acz częste i zróżnicowane tematycznie wystawy. Dzięki współpracy z wieloletnim dyrektorem wolińskiego Muzeum Regionalnego Andrzejem Kaube, rokrocznie organizowano po kilka ekspozycji, m.in. fotograficznych, rzeźbiarskich, malarskich, rzemiosła artystycznego, numizmatycznych, patriotycznych, pokonkursowych, okolicznościowych i wiele, wiele innych. Z racji niewielkiego pomieszczenia przeznaczanego na działalność wystawienniczą nie były to wystawy duże, jednak angażowały i integrowały lokalną społeczność, co było dodatkową ich wartością.

W 2014 r. biblioteka w Wolinie została przeniesiona do nowopowstałego budynku przy ul. Rynek 2, w którym mieści się do dziś. Zmiana lokum z niewielkiego (157 m²) i współdzielonego z siedzibą władz i ośrodkiem kultury na trzypoziomowy użytkowany na wyłączność, umożliwiła poszerzenie zakresu działalności. Szczególnie w ostatnim czasie placówka znacznie rozszerzyła profil swojej działalności i stała się organizatorem wielu imprez zarówno o charakterze bibliotecznym, jak i edukacyjnym i patriotycznym. Można pokusić się o stwierdzenie, że funkcjonuje jako centrum kulturalne gminy Wolin. Dużym zainteresowaniem cieszą się zajęcia prowadzone zarówno dla najmłodszych, jak i dorosłych czytelników, włączając osoby niepełnosprawne. Nie sposób wymienić wszystkich warsztatów, jakie biblioteka organizowała w ciągu ostatnich lat. Były to zarówno warsztaty wakacyjne czy feryjne, jak i okolicznościowe, ekologiczne, programowania LEGO, plastyczne, kosmetyczne itp. Biblioteka jest organizatorem spotkań autorskich, koncertów, recitali i wystaw. Każdego roku włącza się też w typowe czytelnicze wydarzenia, jak Narodowe Czytanie, Ogólnopolski Tydzień Bibliotek czy Noc Bibliotek.

Spośród wielu przedsięwzięć wymienimy te, które odbyły się w ostatnich latach. W 2022 r.

Fot. z archiwum biblioteki

wolińska księżnica włączyła się w obchody 200. rocznicy wydania *Ballad i romansów* Adama Mickiewicza. W lutym ogłoszony został konkurs plastyczny na zilustrowanie jednej z ballad. Najlepsze prace zostały opublikowane w specjalnie z tej okazji wydanym kalendarzu. We współpracy z Poczta Polska S.A. wydano również beznominalową kartkę pocztową. W czerwcu odbył się koncert, w którym, oprócz niewidomych solistek, wzięły udział dzieci i młodzież z gminnych przedszkoli i szkół oraz niepełnosprawni wychowankowie Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego w Ostromicach. Koncert tłumaczony był symultanicznie na język migowy i towarzyszyła mu wystawa prac plastycznych. Całość zarejestrowana została cyfrowo, czego efektem jest płyta CD.

Z inicjatywy biblioteki w 2022 r. w Wolinie ustanowiony został rekord Polski. Impreza odbyła się w ramach obchodów Święta Konstytucji 3 Maja i stanowiła doskonały pretekst do integracji Polaków, którzy postanowili uczcić majówkę w wyjątkowy sposób. Rekord dotyczył liczby osób jednocześnie tańczących poloneza. 530 par przez 5 minut w stosownym stroju ruszyło tanecznym krokiem przez wolińskie błonia. Impreza poprzedzona była wielotygodniową nauką układu choreograficznego, organizowaną wielokrotnie na terenie Wolina oraz w gminnych szkołach. Jak do tej pory woliński rekord, mimo zakusów ze strony innych miast, nie został pobity.

Idea uczczenia święta w nieszablonowy, pełen radości, sposób spotkała się z tak pozytywnym odbiorem wśród jej uczestników, że w 2023 r. bi-

blioteka po raz drugi podjęła próbę ustanowienia rekordu, ponownie zakończoną sukcesem. Tym razem mieszkańcy Wolina nieśli przez miasto największą flagę w Polsce. Wydarzeniu towarzyszyły pokazy woltyżerki konnej i inscenizacje historyczne. Świętowanie majówki w „rekordowej” konwencji powoli staje się tradycją w Wolinie, ale plany na kolejne lata pozostają na razie tajemnicą.

W dniach 8-10 czerwca 2023 r. Wolin stał się stolicą młodzieży, która przybyła na Archidiejezjalne Dni Młodych. Z inicjatywy biblioteki na miejskim rynku zaparkowała wyjątkowa naczepa, kryjąca w swoim wnętrzu multimedialne mobilne widowisko „Iskry Niepodległej”. Podczas 20-minutowych bezpłatnych seansów zwiedzający mogli poznać życiorysy Polaków, których talenty zmieniły Polskę i świat. Równolegle, w pomieszczeniach bibliotecznych, odbywały się seanse VR w ramach Wirtualnego Teatru Historii. Bibliotekarze zorganizowali również szereg warsztatów dla młodych (rękodzielnicze, plastyczne, matematyczne).

Opisane powyżej inicjatywy to jedynie niewielka część codziennej pracy biblioteki, jednak doskonale charakteryzująca kierunek, jaki obrała placówka. Ma to być przestrzeń spotkań dla każdego, niezależnie od wieku, sprawności czy umiejętności. Miejsce integracji i dobrej zabawy, ale jednocześnie poznawania polskiego dziedzictwa. Miejsce, które pozwoli czytelnikowi rozwinąć skrzydła pod przyjaznym okiem bibliotekarza.

Agnieszka Peplińska-Kot
Biblioteka Publiczna Gminy Wolin

MONIKA SOBOTA

Fot. MBP w Oświęcimiu

Biblioteka GALERIA KSIĄŻKI

Lata w nowej rzeczywistości

„Miejsce na wszystko, miejsce dla wszystkich, wszystko na miejscu. Biblioteka z wizją”, tak w dalszym ciągu – w skrócie – można wyznaczać funkcję określającą tożsamość Biblioteki GALERIA KSIĄŻKI w Oświęcimiu, która została oddana do użytku mieszkańców w 2011 r. Jest ona przykładem na pozytywne zmiany zachodzące w bibliotecznych przestrzeniach. Wspieramy rozwój naszej lokalnej społeczności poprzez otwarty, bezpłatny dostęp do informacji i wiedzy. Poprzez zastosowanie nowych technologii komunikacyjnych i informacyjnych oraz niekonwencjonalne działania kierowane do naszych użytkowników stajemy się niezbędnym elementem utrwalania więzi społecznych.

Innowacyjna bryła budynku GALERII KSIĄŻKI, stanowi przestrzeń spotkań wszystkich użytkowników. Jest nie tylko biblioteką, ale miejscem spotkań ludzi, biblioteką rodzinną, spełniającą standardy nowoczesnych bibliotek. Oprócz tradycyjnego wypożyczenia książek, audiobooków, gazet, czasopism użytkownicy tej placówki mogą rozwijać swoje umiejętności z zakresu nowych technologii i makerspace. Mogą zagrać na Play-

Station, XBOX'ie, w piłkarzyki czy dowolne gry planszowe. Graczami są zarówno dzieci, jak i dorośli. Biblioteka GALERIA KSIĄŻKI jest miejscem, gdzie w ciekawym otoczeniu literatury można fajnie spędzić czas, gdzie odbywają się spotkania z autorami i ilustratorami, zajęcia plastyczne, rękodzielnicze oraz zajęcia łączące zabawę z literaturą i nowoczesne technologie. To miejsce otwarte o charakterze rodzinnym, kulturalnym, sprzyjające spotkaniom towarzyskim.

Biblioteka GALERIA KSIĄŻKI stara się być trzecim miejscem, do którego po pracy, czy szkole chce się przychodzić i przebywać, oddać się różnym aktywnościom czy spotkać z przyjaciółmi. Miłośnikom muzyki biblioteka oferuje gramofon, z którego można skorzystać w wyciszonej czytelnicy, albo pianino, zlokalizowane na parterze w holu głównym. Z kolei miłośników kina zaprasza do korzystania z salek audiowizualnych. Na wygodnym fotelu, w kameralnej atmosferze można obejrzeć swój ulubiony film. Ważną grupą naszych odbiorców są osoby z dysfunkcją wzroku. W bibliotece niewidomi oglądają filmy! Dla nich

biblioteka gromadzi filmy z audiodeskrypcją. Zakupiony został sprzęt umożliwiający czytanie, tzw. multilektor. Dzięki czytacom (20 szt.), które są wypożyczane na zewnątrz, możliwe jest słuchanie audiobooków. Ogromną atrakcją w bibliotece są też klocki lego, oprócz tych tradycyjnych, można również pobudować z Lego Mindstorms, które pozwalają tworzyć zautomatyzowane istoty, pojazdy, maszyny i wynalazki LEGO oraz nimi sterować! W oświęcimskiej bibliotece prowadzone są również zajęcia z podstaw programowania dla dzieci młodszych i starszych, gdzie nacisk położony jest nie tylko na uczenie umiejętności programowania, ale również nauczania tego, jak działają urządzenia, z których korzystamy. Uczestnicy zajęć uczą się wykorzystywania nowych aplikacji i programów do tworzenia grafik, tekstów, komiksów itp. Pracują z takimi narzędziami jak: Canva, Storybird, Dvolver Moviemaker, Kizoa, Padlet, Voki.

Biblioteka to nie tylko książki i ich wypożyczanie. Użytkownicy skorzystają również z gier planszowych, które wypożyczamy w Bibliotece Młodych. Mamy już blisko 200 różnych gier dla małych, dużych i dorosłych. Zauważyliśmy także, że przy okazji zabawy z planszówkami rośnie zainteresowanie słowem pisanym. Możemy więc powiedzieć, że gry stają się często „przynętą” dla samego odwiedzenia biblioteki, a w rezultacie do sięgnięcia po książkę.

Wyjątkowe zbiory udostępniane są w Centrum Literatury Dziecięcej (CLD). Tutaj znajdziemy dla dzieci oryginalne książki z różnych krajów. Są to kolekcje m.in. z Japonii, Portugalii, Norwegii, Rosji czy Niemiec. Gromadzimy najlepsze polskie książki dla młodych czytelników, które wyłaniane są w ramach Ogólnopolskiej Nagrody Literackiej im. Kornela Makuszyńskiego (i innych nagród literackich dla dzieci). Są też opracowania krytyczno-literackie dotyczące literatury dla dzieci i o dzieciach. CLD to miejsce edukacji, spotkań i współpracy nauczycieli, krytyków, badaczy literatury, czyli tych, którzy służą dzieciom.

Oświęcimska Książnica z obiektem i działaniami idealnie wpisuje się w charakter nowoczesnej biblioteki XXI w.

KCIUK W GÓRĘ! FACEBOOK I INSTAGRAM

Świat ze smartfonem w rękę i potrzeba szybkiego dostępu do informacji to codzienność wielu osób z „pokolenia kciuka”. Głównym źródłem wiadomości, codziennej lektury, kontaktu ze zna-

jomymi, uczestnictwa w e-kulturze są media społecznościowe. Za ich pomocą biblioteka tworzy swój profil-wizytówkę.

Facebook (facebook.com/mbp.oswiecim), czy Instagram (galeriaksiazki) pomagają w promocji oferty, usług i działalności bibliotecznej. Profil biblioteki jest także dla nas ważnym miejscem: wymiany doświadczeń, dzielenia się różnymi multimediami oraz kontaktu z użytkownikiem i źródłem pozyskiwania potencjalnych nowych czytelników.

Oświęcimska biblioteka jest w czołówce polskich bibliotek pod względem „fanów” na Facebooku. Profil śledzi 6600 entuzjastów. Bardzo często słyszymy od uczestników spotkań, że właśnie z Facebooka dowiedzieli się o jakimś wydarzeniu, warsztatach czy spotkaniu – To narzędzie działa! Instagram, podobnie jak cały internet, jest nieocenionym środkiem komunikacji z naszymi czytelnikami i osobami, które przychodzą do biblioteki nie tylko po książki, ale przede wszystkim chcą uczestniczyć w życiu kulturalnym naszego miasta.

CZAS ZMIAN...

Rok 2018 był dla nas bibliotekarzy ważny z wielu powodów. Po pierwsze, świętowaliśmy 70 lat istnienia oświęcimskiej biblioteki, po drugie był to czas kiedy zakończył się okres na realizację projektu unijnego tj. Budowy biblioteki wraz z infrastrukturą towarzyszącą, a co za tym idzie, szereg zmian organizacyjnych. Podjęte zostały zmiany w lokalizacji działów bibliotecznych. Biblioteczny Ośrodek Informacji połączyliśmy z Czytelnią Naukową, natomiast na parterze drzwi dla zainteresowanych otworzył Oświęcimski Instytut Praw Człowieka (OIPC), który zajmuje się edukacją o prawach i miejscu człowieka w świecie. Organizuje on konferencje, wykłady, seminaria, warsztaty edukacyjne i wystawy. Jest inicjatorem licznych akcji społecznych. Współpracuje z innymi instytucjami edukacyjnymi, zarówno lokalnymi, jak i ogólnopolskimi, aby osiągnąć istotną pozycję wśród ośrodków edukacyjnych zajmujących się problematyką edukacji obywatelskiej.

W związku z małym zapotrzebowaniem na stanowiska komputerowe, zlikwidowana została tzw. czytelnia internetowa licząca 16 stanowisk komputerowych. Do dyspozycji czytelników są obecnie 43 stanowiska z dostępem do internetu. Salonik czasopism, w którym dostępne były czasopisma połączony został z Kawiarnią Prasową.

Prasa codzienna, tygodniki i miesięczniki dostępne są w jednym miejscu. W pomieszczeniu po Saloniku Czasopism powstał Salonik-Księgarnia, gdzie prowadzony jest stały kiermasz książek. Na kiermaszu sprzedawane są: książki nowe, które biblioteka otrzymała w darze od wydawnictw lub czytelników, książki używane, otrzymane w darze od czytelników, książki wycofane ze zbiorów biblioteki, w ramach selekcji księgozbioru i przeznaczone do sprzedaży. Książki otrzymane w darze od czytelników poddawane są selekcji. W pierwszej kolejności uzupełnia się braki w księgozbiorze, pozostałe egzemplarze przekazywane są na kiermasz lub na makulaturę, jeśli nie nadają się do sprzedaży. Całkowity dochód ze sprzedaży przeznaczony jest na zakup nowości wydawniczych oraz książek uzupełniających księgozbiór (np. brakujące części serii) niezależnie od nośnika (książka, audiobook).

ZMIANY LOKALIZACYJNE TO NIE WSZYSTKO!

GALERIA KSIĄŻKI po raz kolejny otworzyła się na niestandardowe działania. W październiku 2018 r., w miejscu zlikwidowanej czytelnicy internetowej ruszyło Studio Robota w ramach edycji pilotażowej projektu „Kluby kreatywności w bibliotekach”, będącego częścią Programu Rozwoju Bibliotek 2017-2018, realizowanego ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego.

Pomysłem na klub kreatywności w GALERII KSIĄŻKI jest organizacja studia, jako stale działający makerspace, przestrzeń, z ofertą kreatywnych zajęć, wykorzystujących nowe technologie. Nazwa klubu Studio ROBOTA wskazuje niejako na roboty, zatem w klubie użytkownicy poznają tajniki programowania, robotyki, kodowania, ale także, myśląc o robocie, jako „zespolu czynności podejmowanych w celu wykonania czegoś”, biblioteka oddaje użytkownikom przestrzeń do działania, wyposażoną w maszyny do szycia, maszynę tnąco-wytłaczającą, ploter scan cut, imadło, młotki, wkrętarki, piłki, miary, gwoździe i najróżniejsze tkaniny. Z urządzeń można skorzystać na miejscu i zrobić coś dla siebie. Ze sprzętu korzystamy również podczas zorganizowanych zajęć. W bibliotecznym Craft Studio powstają fantastyczne rękodzieła! W zależności od tematu zajęć w ruch idą maszyny do szycia albo piły i młotki. Uczestnicy spotkań szyją, filcują, sadzą rośliny, lepią z gliny, wiercą w drewnie. To sprawdza się kapitalnie!

Warto podkreślić, że użytkownicy biblioteki korzystają samodzielnie z maszyn do szycia, sprawdza się również wypożyczalnia sprzętu. Do domu można wypożyczyć skrzynkę z narzędziami (8 zestawów). Dodatkowo Studio zostało wyposażone w zestawy książek typu DIY, szycie, stolarstwo, majsterkowanie.

Nieustannie poszerzamy wachlarz naszych usług, wsłuchujemy się w głosy czytelników i upraszczamy korzystanie z naszych zasobów.

Fot. MBP w Oświęcimiu

DZIAŁAMY W SIECI!

Pandemia koronawirusa odbiła się na wszystkich dziedzinach życia i gospodarki. Nie inaczej było w przypadku kultury. Przez wiele miesięcy teatry, kina, galerie i biblioteki były zamknięte. Niestety nie mogliśmy zrealizować wielu zaplanowanych imprez, spotkań autorskich czy projektów. W związku z sytuacją epidemiczną biblioteka proponowała realizację wielu działań w nowej formule, stawiając przede wszystkim na bezpieczeństwo uczestników zmieniając formę stacjonarną na działanie online. Część wydarzeń zatem udało się zrealizować w sieci, m.in. szkolenia dla bibliotekarzy czy warsztaty rękodzielnicze dla użytkowników biblioteki. Zrealizowaliśmy liczne konkursy, webinaria, spotkania autorskie, lekcje biblioteczne, konferencje. W działaniach uczestniczyło łącznie 8852 uczestników.

Podjmując ogromne wyzwanie, jakim była praca w czasie pandemii, nabyliśmy wiedzę zarówno techniczną, jak i merytoryczną, jak organizować spotkania w sieci, aby nieograniczona grupa uczestników mogła wziąć w nich udział, ale również aby były one ciekawe i atrakcyjne. Mając takie przygotowanie możemy śmiało podejmować działania w kierunku realizacji wydarzeń, imprez dla dzieci i dorosłych zarówno stacjonarnie, jak i w sieci.

ZWRÓĆ I WYPOŻYCZ SAMODZIELNIE

W lipcu 2020 r. został uruchomiony w Wypożyczalni dla dorosłych BookBox (selfcheck) – urządzenie pozwalające na samodzielne wypożyczanie oraz zwrot książek przez czytelników. Dzięki nadrukowanym na etykietach kodach kreskowych oświęcimski selfcheck niweluje potencjalne błędy wypożyczalni, identyfikując książkę poprzez weryfikację 2 kodów nadrukowanych na etykiecie każdej pozycji. Przyjazny interfejs oraz filmik instruktażowy wyświetlany na ekranie sprawiają, że Bookbox jest łatwy w obsłudze. W kolejnym roku Bookbox pojawił się w dziale dziecięcym. Do dyspozycji czytelników są zatem dwa takie urządzenia.

Dla wygody naszych czytelników w Bibliotece GALERIA KSIĄŻKI wprowadzony został samoobsługowy system zwrotu wypożyczonych książek. Całodobowa wrzutnia zewnętrzna, znajdująca się przy wejściu do biblioteki od strony Alei Pisarzy, służy do samoobsługowego zwrotu książek przez czytelników. Zwrot książek możliwy jest w ciągu

całego tygodnia nie wyłączając weekendów i dni wolnych od pracy, bez ograniczeń czasowych.

Książkomat stanowi bezkontaktową alternatywę wypożyczeń, umożliwiającą całodobowy odbiór zamówionych książek. Działa na tej samej zasadzie co paczkomat. Książkomat znajduje się przy wejściu do biblioteki, obok wrzutni całodobowej. Usługa jest bezpłatna. Czytelnik zamawia książki do wypożyczenia telefonicznie, mailowo lub przez konto użytkownika i po otrzymaniu kodu odbiera je w dowolnym czasie, bo książkomat działa 24/7. Książki czekają na odbiór 48 godzin.

MAPOWANIE, CZYLI NAWIGACJA PO ZBIORACH

W 2020 r. rozpoczęliśmy proces sygnowania księgozbioru nowymi etykietami. Etykiety, dzięki dużej ilości informacji na nich zawartych pozwalają na jednoznaczne umiejscowienie danej pozycji we właściwym dziale oraz uszeregowanie jej w obrębie tego działu. Pozwala to ujednoczyć wizualnie księgozbiór w poszczególnych wypożyczalniach. Opracowano jednolity, estetyczny wzór pozwalający zniwelować różnorodność oraz brak spójności sygnowania zbiorów z dawnych filii, scalonych przy przeprowadzce w jeden księgozbiór w nowej bibliotece.

Oprócz etykiet zawierających dane biblioteczno-bibliograficzne, pozwalające na identyfikację danej pozycji z konkretną wypożyczalnią (biblioteka posiada 6 wypożyczalni) i umożliwiające łatwiejsze szeregowanie książek w obrębie danego działu, a co za tym idzie także prostszy dostęp do szukanej pozycji przez czytelnika – rozpoczęliśmy proces mapowania księgozbioru. Mapowanie pozwala na samodzielne dotarcie czytelnika do konkretnej pozycji po uruchomieniu aplikacji, będącej nową innowacyjną funkcjonalnością programu bibliotecznego Webmak. Czytelnik – po uruchomieniu opcji „Mapa regałów” – może wyszukać interesujące go książki za pomocą mapy. Może wyszukać konkretną pozycję poprzez przycisk „pokaż na mapie”. Mapa zbiorów pokazuje czytelnikowi, w której wypożyczalni oraz na którym regale znajdują się interesujące go książki, a także gdzie znajduje się (na którym piętrze, w którym miejscu) interesujący go dział literatury, i które zajmuje regały. Proces wizualizacji księgozbioru to także oznakowanie poszczególnych działów kolorami – zsynchronizowanie kolorów w etykietach, mapowaniu oraz wizualnym oznaczeniu poszcze-

Fot. MBP w Oświęcimiu

gólnych działów) – w celu ułatwienia dostępu dla czytelników do interesujących go pozycji.

Rok 2022 to kolejny przełomowy rok dla nas bibliotekarzy. Po blisko dwóch latach pandemii, działania w specjalnych warunkach, obostrzeniach należało podjąć próbę powrotu do aktywności sprzed 2020 r. Ogromnym wyzwaniem była dla nas końcówka marca i kwiecień 2022 r., kiedy to rozpoczęła się wojna w Ukrainie. Biblioteka stała się miejscem zbiórki darów dla uchodźców, ale i miejscem, gdzie młodzi Ukraińcy ze swoimi opiekunami spędzali czas na warsztatach, zajęciach. Również w bibliotece odbywały się spotkania informacyjne organizowane przez Urząd Miasta, konsultacje w sprawie pracy, porady prawne, nauka języka polskiego.

SAMOOSŁUGOWA SOBOTA

Wiele bibliotek na świecie udostępnia swoje zbiory podczas tzw. godzin samoobsługowych. Wśród takich bibliotek jest m.in. amerykańska Biblioteka Publiczna w Santa Monica, która jako jedna z 10 w projekcie realizowanym przez Kalifornijską Bibliotekę Stanową udostępnia swoje zbiory samoobsługowo. Biblioteka wyposażona jest w sprzęt niezbędny do zapewnienia kompleksowego rozwiązania samoobsługowego, w tym kontrolowanego dostępu do biblioteki za pomocą czytnika kart bibliotecznych i kamer zapewniających bezpieczeństwo¹.

Bazując na doświadczeniu światowych bibliotek w maju 2022 r. po raz pierwszy otworzyliśmy bibliotekę w systemie samoobsługowym. 7 maja 2022 r., po długiej przerwie (związanej z pandemią) otworzyliśmy bibliotekę w sobotę. W bibliotece pracują 2 osoby (w ciągu tygodnia na jednej zmianie pracuje 6-7 osób). Jedna obsługuje dział Multimedia i Mikroświat Zabawy, druga pracuje na stanowisku infobrokera, udziela informacji czytelnikom, włącza książki, pomaga w obsłudze, jeśli ktoś ma problem. Do dyspozycji czytelników są dwa Bookboxy do wypożyczeń i zwrotów książek. Na ekranie wyświetlają się komunikaty jak postępować, żeby oddać lub wypożyczyć książkę. Czytelnicy obsługują się sami. Korzystając z nawigacji po zbiorach, są w stanie samodzielnie odnaleźć szukaną książkę. Dzięki stanowiskom selfcheck wypożyczają i zwracają książki bez udziału bibliotekarza.

Decydując się na otwarcie biblioteki w sobotę z możliwością samodzielnego obsłużenia się w obiekcie chcemy, aby proces ten przebiegał stopniowo. Takie działanie to nowy, innowacyjny sposób świadczenia usług bibliotecznych w świecie po pandemii COVID-19.

COWORKING

Rozpoczynając działania w rzeczywistości po pandemicznej dostrzegliśmy potrzebę naszych czytelników poszukujących miejsca do spokojnej, cichej pracy (w większości pracy zdalnej).

Zaproponowaliśmy użytkownikom biblioteki czytelnię w nowej odsłonie ze strefą coworkingową. Można tu bezpłatnie, w spokoju i w komfortowych warunkach pracować przy swoim biurku, zaplanować spotkanie na kanapach lub przy stole konferencyjnym. Strefa działa od poniedziałku do soboty, w godzinach otwarcia biblioteki. Jest bardzo dobrze wyposażona. Do dyspozycji użytkowników są: ksero, drukarka, skanery, ładowarki indukcyjne, słuchawki, tablety, stanowiska komputerowe z dostępem do internetu, wi-fi, stół konferencyjny na 10 osób, flipchart, stacje dokujące-ładujące urządzenia mobilne, kącik kanapowy, wygodne fotele z podnóżkami. Nowa aranżacja miejsca sprawiła, że czytelnia, która przez ostatnie lata niestety „świeciła pustkami” teraz wypełnia się pracującymi ludźmi.

WINDYKACJA

Nowością dla czytelników, ale i dla nas bibliotekarzy stała się windykacja. Ponieważ biblioteka pragnie zapewnić równy dostęp do zbiorów wszystkim czytelnikom i zapobiegać sytuacji przetrzymywania książek miesiącami, a nawet latami, co uniemożliwia korzystanie z nich innym czytelnikom, ale zobowiązana również przepisami prawa dotyczącymi windykowania należności, od 1 marca 2022 r. biblioteka wprowadziła przy udziale kancelarii prawnej procedurę windykacyjną. Zapraszamy wszystkich czytelników, którzy mają do uregulowania jakiegokolwiek należności, do podjęcia współpracy z biblioteką w celu niezwłocznego załatwienia sprawy w sposób ugodowy. Czytelnik ma prawo zwrócić się do dyrektora biblioteki z uмотywowanym i udokumentowanym wnioskiem dotyczącym udzielenia ulgi w spłacie należności w przypadkach uzasadnionych ważną sytuacją dłużnika lub interesem publicznym.

PRASÓWKA PRZY KAWIE...

Od kwietnia 2023 r. w bibliotece znowu pachnie kawą! (Kawiarnia otwarta tuż przed pandemią nie przetrwała próby czasu). Czytelnicy mogą korzystać z kawiarni, która mieści się na parterze. Smakosze zjedzą również pyszne domowej roboty ciasto, a dzieci z pewnością zadowolą lody. Kawiarnia otwarta została w miejscu dotychczasowej czytelnicy prasy – teraz pod szyldem Kawiarni Prasowej można przeczytać interesujące artykuły, zrobić tzw. prasówkę popijając znakomitą kawę lub herbatę.

Warto przypomnieć, że w 2012 r. przy Bibliotece GALERIA KSIĄŻKI powstała pierwsza w Polsce Aleja Pisarzy, w której swoje przesłania – słowa odlane w brązie – zostawiło już 20 wybitnych mistrzów pióra. W 2023 r. po raz 30 zorganizujemy galę wręczenia statuetki Koziołka Matołka dla najlepszego pisarza książek dla dzieci.

Blisko 12 tys. użytkowników GALERII KSIĄŻKI ma do dyspozycji 4200 m² powierzchni i zbiory liczące blisko 160 tys. egzemplarzy. Dbamy o to, aby wszyscy czuli się dobrze w naszej bibliotece, obiekt spełnia wymogi bezpieczeństwa dla użytkowania przez osoby niepełnosprawne. Są tutaj udogodnienia dla osób poruszających się na wózkach (podjazdy, windy, przestrzenie komunikacyjne). 22 marca 2023 r. progi biblioteki przekroczył 3 milionowy użytkownik.

Czas, zmiany w otoczeniu i potrzeby użytkowników zweryfikowały w ciągu tych 12 lat wyjściowy układ biblioteki. Ciągłe dokonujemy zmian organizacyjnych i lokalizacyjnych właściwie w całym obiekcie. Ma być przytulnie, ma być funkcjonalnie, tak żeby każdy kto nas odwiedza znalazł swój kawałek miejsca.

Biblioteka GALERIA KSIĄŻKI jest wizytówką i elementem promocji miasta. Naszym atutem jest niewątpliwie lokalizacja i skupienie w jednym miejscu wszystkich usług i zbiorów. Odpowiadamy na zidentyfikowane potrzeby wszystkich grup odbiorców. Odpowiednie pomieszczenia zapewniają prawidłowe gromadzenie, udostępnianie i ekspozycję zbiorów, dają możliwość organizowania różnego rodzaju przedsięwzięć (lokalnych, krajowych, międzynarodowych). Ponadto budynek MBP stanowi centrotwórczą, komfortową i reprezentacyjną jednostkę kultury miasta Oświęcim pozytywnie wpływając na wizerunek obszaru miasta, jak i Małopolski Zachodniej.

Cieszymy się, że możemy dla mieszkańców Oświęcimia i wspólnie z nimi aktywnie tworzyć kulturę i promować czytelnictwo.

Monika Sobota
Miejska Biblioteka Publiczna
im. Łukasza Górnickiego w Oświęcimiu
GALERIA KSIĄŻKI

PRZYPISY

- ¹ Strona www <https://smpl.org/selfservicehours/> [Biblioteka Publiczna w Santa Monica, dostęp: 04.01.2023].

Rozmowa z Grażyną Świderek kierownikiem Filii nr 20 Miejskiej Biblioteki Publicznej im. J. Fusieckiego w Zabrze

Fot. ze zbiorów Autorki

Marzena Przybysz: Uzyskała Pani trzecie miejsce w ogólnopolskim konkursie Bibliotekarz Roku 2022. Gratulacje. Jakie odczucia towarzyszyły Pani podczas ogłoszenia tego werdyktu?

Grażyna Świderek: Bardzo dziękuję za gratulacje. Wiadomość o tym, że zostałam Śląskim Bibliotekarzem Roku przyjąłam z zaskoczeniem i niedowierzaniem, potem przysłała ogromna radość. Tym większa, że dzieliłam ją z czytelnikami, przyjaciółmi i znajomymi. A trzecie miejsce w Polsce... to także sukces, za którym stoi ogrom pracy i to także bardzo mnie cieszy.

M.P.: Jak to się stało, że została Pani bibliotekarką?

G.Ś.: Lubię ludzi, od zawsze czytałam i czytam książki, skończyłam studia kierunkowe. Jednak nie przypuszczałam, że zostanę bibliotekarką. Pracowałam w innym zawodzie, świetnym, nie ukrywam. Życie przyniosło zmianę, która nieoczekiwanie stała się realizacją moich marzeń, a praca w bibliotece moją największą pasją. Praca zgodna z moją osobowością, pozwala łączyć wszystkie aspekty kultury, które w bibliotece przenikają się.

M.P.: Jak wygląda Pani zwykły dzień w pracy?

G.Ś.: Zaczynam dzień spokojnie, rutyną. Przygotowuję się do pracy z czytelnikiem, realizuję zamówienia internetowe, układam książki. Czas przed otwarciem biblioteki poświęcam pracy biurowej, uzupełniam dokumentację, wysyłam e-maile. Bardzo często, dwa, trzy razy w tygodniu prowadzę lekcje biblioteczne dla przedszkolaków, uczniów szkół podstawowych i średnich. Zajęcia z książką prowadzę także poza biblioteką, czyli w placówkach oświatowych, czytam książki także w żłobku.

M.P. Pani Filia zajmuje czwarte miejsce spośród filii Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zabrze pod względem odwiedzin oraz wypożyczeń. Co pozwoliło uzyskać tak dobrą lokatę?

G.Ś.: Myślę, że wynika to z poświęcanej uwadze czytelnikowi, wysłuchanie tego, co ma do powiedzenia. Książka ułatwia kontakt, dostarcza nie tylko wiedzę i przyjemność, ale daje poczucie więzi z innym człowiekiem. Literatura zbliża ludzi do siebie, pozwala poznać, zrozumieć emocje. Wielokrotnie miałam do czynienia z sytuacjami, kiedy ludzie odkrywają bratnią duszę w innym czytelniku, o bibliotekarce nie wspomnę i nawiązują nowe znajomości. To powoduje powrót do miejsca, w którym dobrze się czują.

M.P. Promuje Pani wydarzenia organizowane przez MBP szeroko w mediach. Czy przyczynia się to do zwiększenia świadomości czytelniczej mieszkańców Zabrze?

G.Ś.: Sądzę, że tak. Utożsamiam się z biblioteką, jej działaniami. Lubię dzielić się tym, co mi sprawia frajdę i chętnie opowiadam o tym, co robimy w bibliotece dla naszych czytelników, zachęcając także do uczestnictwa tych, którzy nimi jeszcze nie są.

M.P.: Aktywizuje Pani nie tylko młodych czytelników poprzez spotkania autorskie, ale i dorosłych. Proszę o tych inicjatywach opowiedzieć?

G.Ś.: Wszystko co robię w bibliotece, robię dla innych ludzi. Mam, tak mi się wydaje, łatwość nawiązywania kontaktów. Zdarza się, że po prostu,

zwyczajnie, w rozmowie mówię o tym, że jestem bibliotekarką, o pisarkach, pisarzach, o pasji czytania. Spotkane osoby zachęcam do odwiedzin w bibliotece. Zapraszam ludzi, które mają swoje pasje by podzieliły się swoimi umiejętnościami i dają przestrzeń w bibliotece. Moimi literackimi pasjami staram się zarażać ludzi, których spotykam, także poza biblioteką. Prowadzę różne warsztaty na podstawie literatury. Bardzo często wychodzę poza bibliotekę, do żłobków, przedszkoli, szkół i świetlic środowiskowych.

M.P.: Przygotowuje Pani happeningi czytelnicze, spotkania z lekturą przy muzyce, wymianę książek, specjalne stoiska, na których poleca Pani książki. Skąd czerpie Pani pomysły na nowe przedsięwzięcia?

G.Ś.: Moje inicjatywy są często pomysłem pod wpływem impulsu. Obserwuję ludzi, dostrzegam możliwości w zwyczajnych, codziennych sytuacjach. Według mnie każdy sposób jest dobry, by zachęcić do czytania. Korzystam zarówno z moich zainteresowań, ale także oczekiwań moich czytelników. Inspiracją są dla mnie również drobne wydarzenia każdego dnia.

M.P.: Na czym polega działalność grupy „Kryminalni Bibliotekarze”?

G.Ś.: Moją przygodę z kryminałem, jako gatunkiem rozpoczęłam od udziału w konkursie odbywającym się w ramach Międzynarodowego Festiwalu Kryminału we Wrocławiu w 2013 r. Na Kryminalnej Konferencji Bibliotekarzy poznałam innych laureatów, zaprzyjaźniłam się z trzema bibliotekarkami. Wspólnie postanowiłyśmy, jako że mieszkamy w różnych odległych miastach, by spotykać się co roku we Wrocławiu i w ramach Festiwalu stworzyć coś dla dzieci. Tak powstały warsztaty detektywistyczne dla najmłodszych, oparte na literaturze dziecięcej. Nasza akcja wzbudziła tak duże zainteresowanie, że organizatorzy co roku zapraszają nas, by takie zajęcia przeprowadzić. Wspomnieć muszę, że takie warsztaty robimy także na wrocławskich Targach Książki. Nasze zajęcia są różnorodne, ciekawe, kreatywne, dzieci poznają literaturę detektywistyczną, przygotowują

M.P.: Współpracuje Pani z pracownikami bibliotek szkolnych i pedagogicznych. Na czym polega ta współpraca?

G.Ś.: Największym przedsięwzięciem jest akcja „Uliczne Czytanie”, której pomysłodawczynią jest bibliotekarka z III Liceum w Zabrze. Wspólnie

z nią i kierowniczką Biblioteki Pedagogicznej w Zabrzu przygotowujemy temat przewodni konkursu na przebrania i hasła propagujące czytelnictwo. Uczestnikami są uczniowie szkół podstawowych i średnich. Wymaga to wielu spotkań, pisania pism, począwszy od projektu po pozyskiwanie nagród. To około pół roku intensywnych spotkań i ustaleń. Wydarzenie to powtarzamy raz w roku od 6 lat. Wspólnie też propagujemy czytanie literatury popularnonaukowej i łączymy to działanie z licznymi wystawami np. fotografii, ilustracji, współtworzymy spotkania autorskie czy też warsztaty literackie. Ta współpraca daje wydźwięk w postaci czytelników zapisujących się do bibliotek.

M.P.: Kolejny Pani pomysł zorganizowania koncertów poświęconych poezji śpiewanej to popularyzowanie lektur i czytelnictwa wśród starszych użytkowników bibliotek?

G.Ś.: Muzyka towarzyszy mi, tak jak książki, od zawsze. Jest wiele książek, w których ta muzyka wybrzmiewa, wiele biografii ludzi muzyki, wiersze stają się piosenkami. I to nie tylko w postaci tradycyjnej poezji śpiewanej. Zaczęłam skromnie, od Leonarda Cohena, u siebie w filii. Ku mojemu zaskoczeniu pojawili się na tym spotkaniu także ludzie zupełnie mi nieznani. W ramach projektu „Bibliotekarze dzielą się pasjami” było wręcz oczywiste, że podzielę się muzyką. Lubię jazz, połączenia różnych gatunków muzycznych, piosenkę aktorską. Chodzę na koncerty, także w innych miastach i często rozmawiam z artystami, proszę o kontakt, informacje. Owocuje to później zorganizowanymi koncertami w Zabrzu. I co ciekawe, artyści chętnie do mnie wracają.

M.P.: Pani osiągnięciem są również spotkania skierowane dla podopiecznych zabrzańskich Domów Pomocy Społecznej, przyniosły wiele satysfakcji, wypromowały bibliotekę, przybliżyły ją osobom, którym lektura daje ukojenie?

G.Ś.: Z Domem Pomocy Społecznej nawiązałam kontakt przychodząc do pensjonariuszy, na ich teren. Chcąc ułatwić starszym ludziom korzystanie z biblioteki, przyniosłam książki. Pomyślałam później, obserwując ich reakcje, że dobrze byłoby zaprosić mieszkańców do biblioteki, co też nastąpiło i spotkania stały się nieodłącznym elementem działalności filii. Kolejnym pomysłem, który zrealizowałam były akcje „Zima w bibliotece” i „Lato w bibliotece”, kojarzące się działaniem na rzecz dzieci. Zaprosiłam do tych akcji także chętnych

z DPS-u. Więzi, jakie zostały nawiązane pomiędzy mieszkańcami a dziećmi sprawiają, że z tego działania jestem najbardziej dumna.

M.P.: Jest Pani członkiem Koła SBP przy MBP w Zabrzu. Jakie formy aktywności wprowadziła Pani do niego? Jak było Koło wcześniej, jak działa dzisiaj?

G.Ś.: W SBP jestem sekretarzem, a to oznacza, że biorę udział w każdym spotkaniu, wspólnie z innymi ustalamy plan działania, realizujemy powzięte zadania. Jesteśmy zgranym zespołem, bardzo to sobie cenię.

M.P.: Czy i jak SBP wpłynęło na Pani pracę zawodową? Czy może było odwrotnie?

G.Ś.: Pracując jako bibliotekarka, chciałam czuć się członkiem bibliotekarskiej społeczności. I zapis do SBP był pierwszą podjętą przeze mnie decyzją. Uważam, że to trafna decyzja i cieszę się, że mogę realizować się wśród tak różnorodnej społeczności.

M.P.: Na ile rzeczywistość i otoczenie społeczne determinuje pracę w bibliotece?

G.Ś.: Jest dokładnie tak, jak w każdej innej dziedzinie życia. Biblioteka nie jest osobnym bytem, a to oznacza, że wydarzenia dnia codziennego wkraczają do biblioteki wraz z czytelnikami. Zadaniem bibliotekarki, bibliotekarza jest radzenie sobie w każdej sytuacji. Rozwiązaniem jest szczery uśmiech i książka.

M.P.: Jaki jest Pani zdaniem najczęściej powtarzany stereotyp dotyczący biblioteki?

G.Ś.: Wciąż słyszę, nawet od niektórych czytelników jaką to mam miłą i cichą pracę, mogę czytać książki w pracy. Nic bardziej mylnego. Biblioteka bardzo się zmieniła i zmienia. To jest miejsce rozmów, spotkań, warsztatów, spotkań autorskich. Wciąż się uczę, dokształcam, wprowadzam nowe działania. To na pewno nie jest nudna praca.

M.P.: Z których swoich dokonań jest Pani najbardziej zadowolona?

G.Ś.: Wspomniałam wcześniej o spotkaniach dzieci i pensjonariuszy DPS-u, to jest dla mnie

ważne. Cieszę się z tego, że tylu ludzi przyszło na koncerty, które zorganizowałam. Prowadzenie spotkań autorskich wymaga ode mnie pokonywania tremy, ale daje ogromną satysfakcję i przyjemność. Za swoje szczególne osiągnięcie uważam DKK, tę inicjatywę podjęłam 6 lat temu. Ogromną satysfakcję sprawia mi to, że stworzyliśmy grupę ludzi sobie bliskich.

M.P.: Na ile czuje się Pani w swoim zawodzie innowatorką, a na ile przekazującą?

G.Ś.: Bardzo lubię wprowadzać innowacje w swoją działalność. Sprawia mi to wiele satysfakcji. Nie bagatelizuję również roli przekazującego wiedzę. Obie formy uważam za niezwykle istotne i przenikające się więc trudno mi określić, która jest domeną mojej pracy.

M.P.: Co jest dla Pani fundamentalnie ważne w pracy bibliotekarza?

G.Ś.: Człowiek – książka.

M.P.: Jeśliby miała Pani określić motto życiowe, to jakby brzmiało?

G.Ś.: Żyj z pasją.

M.P.: Jakie jest Pani ulubione zajęcie w czasie wolnym od pracy?

G.Ś.: Kocham muzykę, kino, rower, przyrodę, dalekie podróże.

M. P.: Jakie ma Pani zamiary na najbliższy czas?

G.Ś.: Realizować siebie, swoje marzenia i oczywiście pracować w bibliotece.

M.P.: Czy chciałaby Pani coś dodać do swoich wypowiedzi?

G.Ś.: Jeszcze raz bardzo chciałabym podziękować swoim czytelnikom za każde dobre słowo i miły gest, moim współpracownikom, a także tym, którzy mają pasję i działają ze mną.

M. P.: Dziękuję bardzo za rozmowę, życzę dalszych sukcesów.

*Marzena Przybysz
Redakcja „Bibliotekarza”*

Karol Gawin-Gostomski

W październiku 2023 r. minie 20 lat od śmierci Karola Gawin-Gostomskiego h. Nałęcz bibliotekarza, działacza kultury, pedagoga, harcmistrza ZHP, dyrektora Biblioteki Publicznej im. Heliodora Święcickiego w Śremie.

Karol Gawin-Gostomski urodził się 18 lipca 1944 r. w Kościanie. Matka Teresa z domu Zandecka, ojciec Maksymilian był kupcem, po wybuchu wojny znalazł się w armii generała Andersa i walczył m.in. pod Monte Cassino.

Szkolę Podstawową ukończył w Mosinie. W 1960 r. rozpoczął naukę w Liceum Ogólnokształcącym im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu, którą następnie kontynuował w liceum w Niemodlinie (woj. opolskie). Po maturze w 1964 r. zdawał egzaminy wstępne na Akademię Rolniczą we Wrocławiu, jednak na studia nie został przyjęty i podjął naukę w Studium Nauczycielskim w Kaliszu, egzamin dyplomowy zdał w 1967 r. Ukończył Pomaturalne Studium Bibliotekarskie w Poznaniu (1974) i studia wyższe na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej uzyskując tytuł magistra (1979).

Pracę zawodową rozpoczął w 1966 r. w Szkole Podstawowej w Książu Wlkp., gdzie był nauczycielem biologii i wychowania fizycznego. Na stanowisko dyrektora Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Śremie został powołany 1 stycznia 1970 r. i kierował nią przez 33 lata, do roku 2003. Pod Jego zarządzeniem biblioteka zmieniła swój wizerunek. Instytucja, którą przejął, funkcjonowała w dwóch starych budynkach, leżących po przeciwnych stronach śremskiego rynku. Rozpoczął więc starania o jej scalenie. W 1974 r. po zakończeniu prac renowacyjnych przejętego przez miasto obiektu biblioteka przeniesiona została do nowych pomieszczeń przy ulicy Kilińskiego 2 w Śremie. Pochodzący z XIX w. budynek był główną siedzibą biblioteki do 2015 r. Na nowo również zorganizował sieć filii bibliotecznych w mieście oraz na terenie gminy. Dzięki jego staraniom w 1975 r. utworzono filię biblioteki na nowym osiedlu Jeziorany, które powstało w latach 60. XX w. w związku z wybudowaniem w Śremie Odlewni Żeliwa. Podczas Jego kadencji Biblioteka Publiczna w Śremie prowadziła 8 filii; filię rolniczą w siedzibie Technikum Rolniczego, filię szpitalno-medyczną, filię społeczno-polityczną oraz filię na terenie Jednostki Wojskowej w Śremie, a także cztery filie wiejskie. Utworzył przy bibliotece „Laboratorium języków obcych”, które dawało możliwość nauki języków w nowoczesnym gabinecie z kabinami dla uczących się i potrzebną aparaturą elektroniczną.

1944 – 2003

Nieustannie rozwijał działalność czytelniczo-oświatową, wprowadzał nowe formy pracy. Do wspólnych działań pozyskiwał literatów, publicystów i naukowców. Organizował cykle wykładów z historii Polski, sesje popularnonaukowe, koncerty i spotkania. Dążył do utrwalania w świadomości społecznej ludzi szczególnie zasłużonych dla regionu. Po wielu przygotowaniach doprowadził do nadania Bibliotece Publicznej w dniu 12 listopada 1986 r. imienia Heliodora Święcickiego – syna ziemi śremskiej i pierwszego rektora Uniwersytetu Poznańskiego. W 1995 r. rozpoczął komputeryzację placówki, pełne zautomatyzowanie obsługi czytelników nastąpiło w 2001 r., uważał to za swój sukces. Rozwijał również działalność wydawniczą biblioteki. Angażował się też społecznie. Przez kilka lat był zastępcą przewodniczącego Zespołu Redakcyjnego wydającej się „Głos Śremski”, pierwszą lokalną gazetę ukazującą się w Śremie od lipca 1986 r. Integrował środowisko bibliotekarskie w regionie. W 1997 r. reaktywował działalność Koła Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Bibliotece Publicznej w Śremie.

W ciągu 33 lat pracy zawodowej zrobił wiele dla biblioteki i śremlan. Pod jego okiem wyrosły pokolenia bibliotekarzy, których zaraził swoją bibliotekarską pasją. W pamięci współpracowników pozostanie na zawsze oddanym pracy dyrektorem, dobrze zarządzającym placówką, sprawnym organizatorem i inicjatorem wielu wydarzeń kulturalnych. Przede wszystkim jednak był Człowiekiem empatycznym, pomocnym także w sprawach prywatnych, energicznym, kochającym życie, świat i ludzi. Jego pasjami były: ogród, dom, filatelistyka i krajoznawstwo. Karol Gawin-Gostomski zmarł 9 października 2003 r. i pochowany został na cmentarzu parafialnym w Mosinie.

EWA BĄK
Biblioteka Publiczna
im. Heliodora Święcickiego w Śremie

©Depositphotos/Pavel Losevsky

O BIBLIOTEKACH W PRASIE

Biblioteki zaskakują technologią

Biblioteka Miejska w PUŁAWACH (woj. lubelskie, pow. puławski) zmieniła swoją główną siedzibę i rozpoczęła nowy rozdział w swojej historii. Mediateka to innowacyjna przestrzeń biblioteczna, w której każdy znajdzie coś dla siebie. W puławskiej bibliotece znajdziemy stanowiska komputerowe, kącik dla gamerów, pracownię plastyczną, salę klubową, konferencyjną i widowiskową oraz salę zabaw dla dzieci. A na czytelników ceniących sobie spokój czeka specjalna kapsuła do cichej pracy. Ponadto, biblioteka została wyposażona w automat do samodzielnego wypożyczenia książek – selfcheck. Na zewnątrz można korzystać z wrzutni do zwrotu książek i książkomatu. Są to udogodnienia, które mają za zadanie ułatwić swobodne korzystanie z wypożyczenia i zwrotów książek o dowolnej porze dnia. Mediateka od momentu otwarcia zyskała dużą popularność, a jej nowoczesność i ogromna przestrzeń przyciąga całe rodziny.

Natomiast Biblioteka Politechniki Lubelskiej w LUBLINIE chwali się wdrożeniem najnowocześniejszego systemu bibliotecznego ALMA oraz wyszukiwarki PRIMO. System Alma działa w chmurze oraz kompleksowo i przejrzyste pokazuje dostępność zbiorów poszczególnych bibliotek w całej Polsce, należących do Ogólnokrajowej Sieci Bibliotecznej. Oparty jest na najwyższych światowych standardach technologii informacyjnych. Wszystkie koszty wdrożenia i utrzymania systemu pokrywa Biblioteka Narodowa. Pierwszą biblioteką na Lubelszczyźnie wyposażoną w takie oprogramowanie była Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego w Lublinie, która zaczęła wdrażać program w 2019 r.

Biblioteka na progu technologicznej rewolucji / Radosław Szczęch // *Dziennik Wschodni*. – 2023, nr 29, s. 7; Mediateka:

wstęga, mural i wystawa / Radosław Szczęch // *Dziennik Wschodni*. – 2023, nr 61, s. 9; Moda na mediatekę. Kiedy kino i kawiarnia? / Radosław Szczęch // *Dziennik Wschodni*. – 2023, nr 91, dod. Magazyn, s. 10; Książki w chmurze. Biblioteka z nowym systemem wyszukiwania / Anna Paszkowska // *Kurier Lubelski (Lublin ; 2013)*. – 2023, nr 36, s. 4.

Bioteka rozkwita

Bioteka to uruchomiona ponad dwa lata temu przy al. Raclawickich w LUBLINIE filia Miejskiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego. Została ona właśnie (po raz kolejny) nagrodzona za projekt wnętrza. Bibliotekę zaprojektował Grzegorz Kłoda i to jego praca zdobyła nagrodę German Desing Awars przyznawaną przez Niemiecką Radę Wzornictwa. W poprzednich latach placówkę również nagradzano i wyróżniano: Luxury Lifestyle Awars 2021, The Europe Property Awards 2021-2022, IFLA/Systematic Public Library of Year Award 2021, A' Design Award 2022, a ponadto w 2022 r. nominowano bibliotekę w konkursie Stowarzyszenia Architektów Wnętrz.

Bioteka z nagrodą / (DRS) // *Dziennik Wschodni*. – 2022, nr 247, s. 5; „Zielona biblioteka”. W dwa lata przyszło 22 tys. czytelników / Anna Paszkowska // *Kurier Lubelski (Lublin ; 2013)*. – 2023, nr 8, s. 4.

Wystawy i projekty w bibliotece

W dniu 12 kwietnia 2023 r. w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. H. Łopacińskiego w LUBLINIE odbył się wernisaż wystawy „Czemierniki. Dzieje wsi, miasta i gminy”. Wystawa przedstawia genezę powstania miejscowości i historię ziemi czemiernickiej od czasów najdawniejszych do współczesności. Ekspozycja została zorganizowana przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. H. Łopacińskiego w Lublinie, Cze-

miernickie Towarzystwo Regionalne, Parafię pw. św. Stanisława BM w Czemiernikach, Wójta Gminy Czemierniki oraz Archiwum Państwowe w Lublinie pod patronatem honorowym JE Arcybiskupa Stanisława Budzika oraz patronatem medialnym „Wspólnoty Radzyńskiej”.

Biblioteka Publiczna Gminy **TELATYN** (woj. lubelskie, pow. tomaszowski), otrzymała środki finansowe na realizację projektu „Powstanie Styczniowe – polskich serc zryw ku Niepodległości”. Projekt został dofinansowany w ramach Programu Dotacyjnego Biura Programu Niepodległa „Powstanie Styczniowe 1863-1864”, a na jego realizację biblioteka dostała 33 tys. złotych. W ramach projektu zaplanowano wyjazd do Muzeum Narodowego w Lublinie, konferencję i wykłady historyczne z udziałem znanych i cenionych historyków, w tym pracowników lubelskiego muzeum. Można również obejrzeć wystawę sprzętu wojskowego oraz wystawę historyczną z eksponatami przygotowanymi przez Stowarzyszenie „Moje Nowosiółki”. Biblioteka zamierza też ogłosić kilka konkursów dla dzieci i młodzieży. Wszystkie wydarzenia mają upamiętnić 160. rocznicę wybuchu Powstania Styczniowego i będą trwać do końca października 2023 r.

Odwiędz wystawę i poznaj zwyczaje / (pc) // *Słowo Podlasia*. – 2022/2023, nr 52, s. 15; Czemierniki w Lublinie / (pc) // *Słowo Podlasia*. – 2023, nr 15, s. 15; Śladem powstania styczniowego / wd // *Kronika Tygodnia*. – 2023, nr 18, s. 10.

Remonty, nowe możliwości, nowe horyzonty

Miejska Biblioteka Publiczna w **KRAŚNIKU** (woj. lubelskie, pow. kraśnicki), świętowała 3 marca 2023 r. swoje nowe otwarcie po remoncie i ociepleniu budynku. Przebudowa biblioteki trwała od 2019 r. i umożliwiła wprowadzenie szeregu rozwiązań, mających na celu przyciągnięcie czytelników w każdym wieku. I tak m.in.: wykonano ścianę wspinaczkową, zamontowano ekran multimedialny, regały z książkami dla najmłodszych (dostosowane do ich wzrostu), utworzono salę świetlicową, która również ma posłużyć jako salonik literacki, zaplanowano postawienie automatu do kawy i herbaty. Nowoczesny wystrój i ciekawe rozwiązania zdają egzamin.

O gruntownym remoncie Miejskiej Biblioteki Publicznej w **TARNOGRODZIE** (woj. lubelskie, pow. biłgorajski) rozpisywano się wielokrotnie w miejscowej prasie. Została ona ponownie otwarta w kwietniu 2022 r. Przeobrażenie przestrzeni zajmowanej przez bibliotekę było tak znaczące, że

regionalna i lokalna prasa cyklicznie wraca do tego tematu, zwracając uwagę na coraz to nowe aspekty funkcjonowania placówki. Mieści się ona w dawnym budynku siedemnastowiecznej synagogi. Tuż po wejściu do biblioteki możemy zobaczyć szklane gabloty, gdzie umieszczono stare księgi żydowskie w języku hebrajskim czy klucz do dawnej synagogi. Jednym z najważniejszych miejsc biblioteki jest szafa ołtarzowa – Aron ha-kodesz, mająca charakter dekorowanej niszy w ścianie i służąca do przechowywania zwojów Tory. Zaś na jednym z filarów możemy zobaczyć pozostałości już fragmentu Tory z 1686 r. Ze względu na swój historyczny wymiar, biblioteka jest swego rodzaju reliktem społeczności żydowskiej, która bardzo często odwiedza placówkę. Nową siedzibę wyposażono w nowoczesny sprzęt, przystosowany dla różnych grup wiekowych oraz dla osób z niepełnosprawnością. Powstało Multimedialne Centrum Historii Tarnogrodu, Strefa Juniora i Seniora, Czytelnia Internetowa, sale konferencyjne, pomieszczenia gospodarcze i magazynowe. W bibliotece funkcjonuje również Regionalna Izba Pamięci i Tarnogrodzkie Muzeum Nożyczek. Modernizację biblioteki zrealizowano dzięki kilku projektom, m.in. w ramach „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa Priorytet 2 Infrastruktura Bibliotek 2016-2020” czy projektu „Infrastruktura Bibliotek”.

Trzecia świątynia Kraśnika / Piotr Michalski // *Dziennik Wschodni*. – 2023, nr 45, s. 9; Serce Tarnogrodu bije w bibliotece / Bogdan Nowak // *Kurier Lubelski (Lublin ; 2013)*. – 2022, nr 248, s. 20-23.

Biblioteka z pomocą uchodźcom

Miejska Biblioteka Publiczna im. Tomasza Zamoyskiego w **TOMASZOWIE LUBELSKIM** (woj. lubelskie, pow. tomaszowski) wychodzi naprzeciw potrzebom uchodźców i nie zwalnia tempa swoich poczynań. Zorganizowano zbiorke i transport książek w języku ukraińskim. Księgozbiór biblioteki w języku ukraińskim stale się powiększa nie tylko dla najmłodszych czytelników, ale również dla dorosłych. MBP w Tomaszowie Lubelskim organizuje również zajęcia z nauki języka polskiego dla dorosłych, zajęcia artystyczne, teatralne, informacyjne czy plastyczne dla dzieci. Dzięki również otrzymanemu grantowi na projekt „Równi. Różni. Ważni” z FRSI, ukraińscy uchodźcy mają szansę na integrację, naukę i zabawę.

Ukraiński księgozbiór coraz większy / Anna Szewc // *Dziennik Wschodni*. – 2023, nr 82, s. 9.

Najlepsze biblioteki

Noc Bibliotek zawitała w tym roku również do **ŚWIDNIKA** (woj. lubelskie, pow. świdnicki). Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Anny Kamieńskiej zaproponowała czytelnikom wiele atrakcji. Zorganizowała spotkania poświęcone książkom, warsztaty bębniarskie, zajęcia teatralne dla najmłodszych, występ Teatru KTO TAM, a także kiermasz książek i gadżetów komiksowych. Dzięki specjalnym goglom VR, goście mogli przeżyć się na safari. Można było wziąć udział w spotkaniu fanów mangi i anime.

Tak bogaty program został doceniony: MPBP w Świdniku znalazła się w gronie dziesięciu najlepszych placówek biorących udział w Nocy Bibliotek. Za kreatywność i zaangażowanie bibliotekę nagrodzono czytelnikiem Kindle.

Gminna Biblioteka Publiczna w **DRELOWIE** (woj. lubelskie, pow. bialski) otrzymała nagrodę dla najlepszej i najaktywniejszej placówki 2022 r. w powiecie bialskim. Statuetkę i nagrodę starosty bialskiego w wysokości 2,5 tys. złotych wręczono 13 stycznia 2023 r., podczas gali „Dobre, bo Bialskie”. Biblioteka może pochwalić się bogatą ofertą, szeregiem zorganizowanych wydarzeń i atrakcji mających na celu popularyzację książki i czytelnictwa. W bibliotece funkcjonuje Dyskusyjny Klub Książki, organizowane są spotkania autorskie. Do tego dodajmy udział w kampanii „Mała książka – wielki człowiek”, zajęcia warsztatowe w ramach klubu „Guzik z pętelką” oraz warsztaty programistyczne z wykorzystaniem robotów Photon, gier Scottie Go! i klocków Lego Mindstorms. Frekwencją cieszą się spotkania Klubu Kodera. Wyróżnienie starosty za swoją działalność otrzymała też Gminna Biblioteka Publiczna w **ROSSO-SZU** (woj. lubelskie, pow. bialski).

Docenieni za kreatywności / (w) // Nowy Tydzień w Lublinie i w Świdniku. – 2022, nr 49, s. 11;

Najlepsza biblioteka w powiecie / Paulina Chodyka-Lukaszk // Słowo Podlasia. – 2023, nr 3, s. 11.

Pobudka po pandemii

Czas pandemii okazał się trudny i skomplikowany dla instytucji kultury pod wieloma względami. Nowe rozwiązania funkcjonowania placówek oraz innowacyjne podejście pozwoliły przetrwać trudny pandemiczny okres zarówno placów-

kom kultury, jak i ich użytkownikom. Obecnie biblioteki pracują nad powrotem czytelników do tradycyjnych form kontaktu z książką (przy jednoczesnym rozwoju nowych sposobów). Prasa podaje, że Książnica Zamojska im. Stanisława Kostki Zamoyskiego w **ZAMOŚCIU** (woj. lubelskie, pow. zamojski) w całej swojej sieci zarejestrowała w 2022 r. – 11 258 czytelników. Zdecydowanie więcej czytelników zabiera książkę do domu, ale również zbiory udostępniane na miejscu cieszą się dużym zainteresowaniem. Wzrosło również zapotrzebowanie na wyszukiwanie informacji w internecie i w bazach biblioteki. Zamojska Książnica odnotowała 80 310 odwiedzin, czyli więcej niż w poprzednich dwóch latach. Co więcej, liczba wypożyczonych zbiorów wyniosła 219 428 tys. Tak zwany wskaźnik rozczytania wyniósł 19%. Biblioteka wraz z filiami, organizują wiele kreatywnych wydarzeń kulturalnych, które cieszą się ogromną popularnością.

Czytelników przybywa, ale przed pandemią było lepiej / Anna Szewc // Dziennik Wschodni. – 2023, nr 16, s. 7; Wracamy i wypożyczymy / Iew // Kronika Tygodnia. – 2023, nr 5, s. 9.

Kompozycje książkowe

Gminna Biblioteka Publiczna w **ŁOMAZACH** (woj. lubelskie, pow. bialski) dołączyła do grona bibliotek, które mogą pochwalić się Dyskusyjnym Klubem Książki. W Łomazach działa on od marca tego roku. DKK skupia osoby, które chcą rozmawiać o książkach, dzielić się spostrzeżeniami, refleksjami o ulubionych autorach, preferowanej literaturze czy nowościach wydawniczych. Ponadto, w miłej atmosferze są czytane fragmenty książek, organizowane spotkania autorskie. Na pierwszym spotkaniu uczestnicy dyskutowali o Wisławie Szymborskiej. Na ostatnim spotkaniu obecna była autorka książki *Smak mojego dzieciństwa* – Anna Bańkowska-Mikiciuk. Dyskusyjny Klub Książki realizowany jest w ramach ogólnopolskiego projektu Instytutu Książki.

Książka jest niczym ogród / Justyna Lesiuk-Klujewska // Słowo Podlasia. – 2023, nr 21, s. 16.

Wybór:

JUSTYNA KASPERCZUK
WBP im. H. Łopacińskiego
w Lublinie

Perspektywy rozwoju bibliografii regionalnych

19 kwietnia 2023 r. w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Rzeszowie odbyła się konferencja „Perspektywy rozwoju bibliografii regionalnych”, w której uczestniczyło 25 osób. Obecni byli bibliografowie współpracujący w ramach Systemu Bibliografii Regionalnej (SBR) Województwa Podkarpackiego. Zaproszenie przyjęli goście z Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kolbuszowej oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Michała Marcza w Tarnobrzegu, które opracowują własne bibliografie, rejestrują regionalne piśmiennictwo od 1999 r. oraz przedstawiciele tych bibliotek, które jeszcze nie podjęły działań związanych z tworzeniem bibliografii powiatowych. Spośród 21 powiatów województwa podkarpackiego, 3 nie posiadają własnych bibliografii regionalnych.

Celem konferencji było ukazanie wartości, znaczenia i roli bibliografii regionalnej jako ważnej formy zachowania dziedzictwa kulturowego oraz jej wpływu na rozwój tożsamości regionalnej, wskazanie zalet zintegrowanego systemu tworzenia bibliografii, nakreślenie kierunków rozwoju bibliografii regionalnych, a także integracja bibliografów z województwa podkarpackiego. Do współpracy w ramach systemu zaproszono kolejne biblioteki.

Konferencję zainaugurowała Bożena Janda, dyrektor Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rzeszowie. Pierwszym prelegentem

była Elżbieta Szeliga, kierownik Sekcji Bibliografii i Informacji Regionalnej. Wygłoszony przez nią referat „15 lat Systemu Bibliografii Regionalnej Województwa Podkarpackiego” stanowił podsumowanie funkcjonowania systemu tworzonego przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną w Rzeszowie i 15 bibliotek powiatowych oraz pełniących tę funkcję w latach 2008–2022. Przedstawione dane statystyczne obrazują wyniki pracy poszczególnych bibliotek, jak i całego zespołu, który stworzył ogromną bazę bibliograficzną liczącą ponad 224 500 dokumentów bibliograficznych. W wystąpieniu była również mowa o skomplikowanym i czasochłonnym, ale koniecznym, procesie zmiany języka JHP BN na DBN, a także o zaletach i niedoskonałościach systemu oraz potrzebie doskonalenia SBR Województwa Podkarpackiego.

W kolejnej części referatu Katarzyna Błajdo, pracownik Działu Informacyjno-Bibliograficznego WiMBP w Rzeszowie, przedstawiła zastosowanie Google Analytics do analizy zachowań użytkowników SBR, tj. ich ilość, wyszukiwane treści, liczbę wyświetleń i zdarzeń, czas spędzony na stronie, dzięki której możliwe będzie dalsze ulepszanie użyteczności bazy bibliograficznej.

Kolejnym prelegentem była Bożena Lech-Jabłońska, wybitny bibliograf, wieloletni kierownik Działu Bibliografii Lubelszczyzny i Wiedzy o Regionie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej

Fot. Katarzyna Błajdo

im. H. Łopacińskiego w Lublinie, członkini Zespołu do spraw Bibliografii Regionalnej przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. W referacie „Bibliografie regionalne w Polsce – cele, drogi rozwoju, perspektywy”, wielokrotnie podkreśliła ogromną rolę bibliografii terytorialnych w zakresie dokumentowania życia gospodarczego, kulturalnego i społecznego regionów oraz ich promocji. W kontekście tych zadań podkreśliła wagę działań, mających na celu dbałość o wysoki poziom merytoryczny baz bibliograficznych. W wystąpieniu była również mowa o pracy Zespołu ds. Bibliografii Regionalnych SBP na rzecz integracji i wsparcia środowisk bibliografów w Polsce. Referentka przedstawiła wady i zalety wykorzystania projektu e-usługa OMNIS do prezentacji bibliografii regionalnej wspólnie z katalogami bibliotecznymi. Przedstawiła również etapy i perspektywy rozwoju bibliografii regionalnej w Polsce.

Interesujący wykład wygłosił Wojciech Kowalewski, Przewodniczący Rady Konsorcjum Bibliotek Sowa, z Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie, pn. „Ale kosa nie do żyta! Koso żyta się nie kosi! – bibliografia regionalna wobec wyzwania współczesności”, w którym zwrócił uwagę na liczne problemy występujące w codziennej pracy bibliografów, tj. nadmiar informacji, ich właściwa klasyfikacja, trudności w dotarciu do rzetelnych źródeł. Inspirował do rozwijania dal-

szej współpracy w ramach regionalnych systemów bibliograficznych oraz ich promocji. Według Wojciecha Kowalewskiego, bibliografia regionalna będzie wysokowartościowym produktem lokalnym i regionalnym, gdy informacja w niej zawarta, będzie podana w przyjaznej dla użytkownika formie, kompletna i komplementarna, spójna i bez barier...

Kolejne wystąpienie należało do Łukasza Szymańskiego, bibliotekarza systemowego z Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kolbuszowej, której Zespół ds. zbiorów regionalnych ma duże osiągnięcia w zakresie gromadzenia, opracowania, udostępniania i prezentacji bogatych zbiorów regionalnych, chociażby w postaci Kolbuszowskiej Biblioteki Cyfrowej. Prelegent mówił o nowinkach technicznych, stosowanych do realizacji tych zadań oraz o rozległych planach biblioteki w zakresie ich promocji i rozwijania bibliografii regionalnej w systemie Trzeciej Strony *Biblioteka.pl*.

Na zakończenie z prezentacją wystąpił Jakub Salamon – architekt systemów bibliograficznych z Trzeciej Strony, w ofercie której znajduje się m.in. odpłatne oprogramowanie *Bibliografia*, umożliwiające tworzenie różnorodnych baz bibliograficznych w oparciu o nowe technologie oraz doświadczenia użytkowników. Zrelacjonował nowoczesny i łatwy w użytkowaniu interfejs nie wymagający specjalistycznych szkoleń dla zespołu bibliografów. System jest dostępny przez przeglądarkę internetową i jest całkowicie niezależny od lokalnej infrastruktury komputerowej, umożliwia ponadto import danych z dowolnego systemu bibliotecznego. Wkrótce również bibliografowie tworzący SBR Województwa Podkarpackiego będą mogli pobierać gotowe rekordy bibliograficzne z zasobów m.in. *Bibliografii Powiatu Kolbuszowskiego* i *Bibliografii Tarnobrzega*, które korzystają z systemu Trzeciej Strony. Wymienione zalety oprogramowania, tworzą z niego doskonałe narzędzie dla tych bibliotek, które nie mają doświadczenia z opracowaniem bibliografii.

Spotkanie podsumowała Bożena Janda, dyrektor Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki w Rzeszowie, która podziękowała prelegentom za poruszenie interesujących i potrzebnych tematów związanych z pracą bibliografa i opracowywaniem bibliografii regionalnych.

ELŻBIETA SZELIGA
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna
w Rzeszowie

Uczestnicy VII NOFBP
Fot. Małgorzata Stachurska

Sprawozdanie z VII Nowego Ogólnopolskiego Forum Bibliotek Pedagogicznych

Biblioteka chroni przeszłość i tworzy przyszłość
M. Gorman

Tegoroczna konferencja z cyklu Nowe Ogólnopolskie Forum Bibliotek Pedagogicznych odbyła się w dniach 15-16 czerwca 2023 r. pod tytułem „Biblioteka pedagogiczna przyszłości. Niekonwencjonalne zasoby i użytkownicy jutra”. Patronat honorowy nad wydarzeniem objęli Wojewoda Małopolski Łukasz Kmita, Marszałek Województwa Małopolskiego Witold Kozłowski, Biblioteka Narodowa, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Biblioteka Jagiellońska, Instytut Studiów Informacyjnych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie. Patronatu medialnego udzieliły: czasopismo „Biblioteka w Szkole”, portal EBIB oraz miesięcznik „Hejnał Oświatowy”.

Uroczystego otwarcia Forum dokonała dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im.

Hugona Kołłątaja w Krakowie Anna Piotrowska. W kilku słowach nawiązała do kojarzonej zazwyczaj z Krakowem historycznej postaci Stańczyka, w którego wcielił się nauczyciel bibliotekarz z PBW, witając Gości u progu biblioteki. *Stańczyk – symbol mądrej ironii i prawdy, obserwator rzeczywistości dostrzegający wszelkie niebezpieczeństwa niech przyświeca naszej tegorocznej konferencji, bo będziemy zastanawiać się nad tym, co nas czeka jutro*, powiedziała A. Piotrowska.

Tematem konferencji była przyszłość bibliotek pedagogicznych w kontekście dynamicznego rozwoju nowych technologii cyfrowych, kompetencji współczesnych bibliotekarzy, oczekiwań i potrzeb czytelników oraz kształtowania bibliotek jako nowoczesnych centrów informacji i edukacji. W konferencji uczestniczyli pracownicy naukowcy,

dyrektorzy i wicedyrektorzy bibliotek pedagogicznych, nauczyciele, bibliotekarze.

Pierwszy dzień konferencji składał się z trzech sesji. Pierwszą moderowała dr Dagmara Kawoń-Noga z Regionalnego Zespołu Placówek Wsparcia Edukacji – Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Opolu, Członek Rady Naukowej PBW w Krakowie.

Wykład otwierający pt. *Sztuczna Inteligencja a technologie pamięci i wiedzy* wygłosił dr Jan Argasiński z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek Rady Naukowej PBW w Krakowie. Prelegent nawiązał do różnych epok, które miały swoje „technologie” służące do obserwacji i rozumienia rzeczywistości. Współcześnie to niewątpliwie komputer stał się narzędziem do szybkiego i efektywnego przetwarzania informacji. Dr J. Argasiński omówił różne systemy przekazywania, magazynowania i dostępu do wiedzy, a szczególną uwagę poświęcił Sztucznej Inteligencji, która zyskuje coraz większą popularność w postaci aplikacji takich jak m.in. ChatGPT.

Drugi referat zaprezentowała dr hab. prof. UJ Magdalena Wójcik, dyrektor Instytutu Studiów Informacyjnych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek Rady Naukowej PBW w Krakowie. Referentka zwróciła uwagę na transformację zawodu bibliotekarza, omówiła kształtujące się nowe specjalizacje takie, jak *data librarian*, *metadata librarian*, *linked data librarian*, *research librarian*, *blended librarian*, *embedded librarian*, *relational librarian* i *smart librarian*. Prelegentka przedstawiła wyniki przeprowadzonej analizy stanu badań, omówiła determinanty zmian zachodzących w bibliotekarstwie oraz zarysowała prognozy ewolucji zawodu bibliotekarza. Nowe specjalizacje mogą być szansą dla środowiska na ugruntowanie pozycji zawodu jako mediatora i przewodnika po współczesnym świecie.

Trzecie wystąpienie przygotowały dr hab. prof. UŁ Mariola Antczak i dr Monika Wachowicz reprezentujące Uniwersytet Łódzki. Prelegentki zreferowały wyniki swoich badań przeprowadzonych w 2023 r. na temat działalności promocyjnej wojewódzkich bibliotek pedagogicznych w Polsce i ich aktywności w serwisach i mediach społecznościowych. Do badań zostały wykorzystane strony internetowe bibliotek i ich oficjalne konta w serwisach społecznościowych. W wyniku kwerendy odnotowano aktywność bibliotek lub ich jednostek centralnych w serwisach: Facebook, YouTube, Instagram, Twitter. Największą popularnością cie-

szyl się serwis Facebook, gdzie wszystkie badane biblioteki posiadają swoje konta. Zaprezentowane wyniki badań jednoznacznie wskazują, że media społecznościowe są dostępnym, skutecznym i coraz bardziej popularnym narzędziem do działań promocyjnych i warto z nich korzystać w pozyskiwaniu kolejnych użytkowników.

Drugą sesję, moderowaną przez dr hab. prof. UJ Magdalenę Wójcik, rozpoczęła dr Iwona Grabka-Gradzińska z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wykładowczyni opierając się na założeniu, że książka podlega ciągłej ewolucji, stwierdziła, że nowinki technologiczne stają się przełomem, kiedy dają nowe możliwości odbioru. W obecnym rozumieniu rewolucja cyfrowa staje się tożsama z rewolucją naukową. Jednym z wymienionych w referacie projektów jest TEI (Text Encoding Initiative), uważany za najtrwalszy i najbardziej wpływowy w dziedzinie humanistyki cyfrowej. Ma on dostarczać w formie cyfrowej wskazówek do tworzenia i zarządzania każdym typem danych stworzonych i wykorzystywanych przez humanistów, takich jak teksty źródłowe, rękopisy, dokumenty archiwalne, teksty starożytne.

Kolejny referat wygłosił dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie dr Stanisław Skórka. Prelegent przedstawił etapy myślenia projektowego, do których zalicza się zrozumienie, czyli spojrzenie na problem z pozycji użytkownika, definiowanie, czyli skonkretyzowanie problemu grupy docelowej, ideację, czyli myślenie nad rozwiązaniem, tworzenie pomysłów innowacyjnych, prototypowanie, czyli budowanie i weryfikowanie prototypów przez użytkowników oraz testowanie, czyli pozyskiwanie informacji zwrotnej. Zachęcił do stosowania zaprezentowanego schematu w planowaniu i organizowaniu usług dla klientów bibliotek.

Dr Dagmara Kawoń-Noga przedstawiła ideę żywej biblioteki jako metody edukacji o prawach człowieka. Omówiła genezę projektu, zwróciła uwagę na podobieństwa i różnice w funkcjonowaniu bibliotek – żywej i tradycyjnej. W żywej bibliotece najważniejszy jest drugi człowiek, w którym znaleźć można – podobnie jak w tradycyjnej książce – wsparcie i zrozumienie. Użytkownik żywej biblioteki może wybierać z całego szeregu tytułów z jedną różnicą: książkami są ludzie, a zamiast czytania jest rozmowa.

Ostatni wykład w tej sesji zaprezentowała dr hab. Katarzyna Sanak-Kosmowska z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Dotyczył on zagad-

nienia edukacji wobec wyzwań współczesności, takich jak globalizacja czy kryzys ekologiczny oraz kształtowania kompetencji przyszłości m.in. kreatywności, wytrwałości, odporności, zarządzania innymi, u reprezentantów pokolenia alfa. Prelegentka wskazała, że pokolenie alfa jako bardzo zróżnicowane kulturowo, ma dostęp do szeroko rozumianej informacji. Wiąże się to również ze specyficznymi potrzebami edukacyjnymi młodych ludzi, które należy dostrzegać i zwracać szczególną uwagę na kształtowanie kompetencji przyszłości przez edukatorów. Omówiła również rolę edukacji pozaformalnej realizowanej w formie projektów przez Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

Trzecia sesja, którą moderował dr Stanisław Skórka rozpoczęła się od prezentacji interaktywnej książki *Od znaku do litery – czyli krótka historia pisma*. Karol Baranowski i Katarzyna Mojska, nauczyciele bibliotekarze z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, omówili genezę powstania oraz etapy projektowania publikacji wydanej przez Bibliotekę z okazji jubileuszu 100-lecia. Zaprezentowali możliwość innowacyjnej aplikacji z rozszerzoną rzeczywistością, która powstała specjalnie na potrzeby interakcji z materiałem graficznym zawartym w tekście oraz omówili sposoby wykorzystania publikacji podczas zajęć z uczniami.

Patrycja Głuch z firmy Arfido, sponsor konferencji, zaprezentowała film reklamowy pokazujący ciekawe i nowoczesne rozwiązania dla bibliotek m.in. samoobsługowe urządzenie pozwalające na odbiór i zwrot zamówionych książek, technologię RFID wykorzystywaną w wolnym dostępie do księgozbioru.

Przykładem praktycznego zastosowania m.in. technologii RFID było wystąpienie Marty Jasińskiej z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Warszawie oraz Agnieszki Sokołowskiej z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Warszawie Filia w Nowym Dworze Mazowieckim. Prelegentki omówiły etapy reorganizacji i przygotowania do wdrożenia systemu zarządzającego zbiorami RFID, trudności i korzyści wynikające z wolnego dostępu do półek, oceniły efektywność zastosowanych rozwiązań.

Marzena Błach reprezentująca Sygnity Business Solutions, sponsora konferencji, przedstawiła innowacyjne rozwiązania w bibliotekach pedagogicznych, do których należą m.in. zapisy z wykorzystaniem profilu zaufanego ePUAP, e-usługa wypożyczeń dokumentów w wersji cyfrowej

i tradycyjnej, obsługa procesów reprograficznych w ramach systemu PROLIB, opcja lokalizacji księgozbioru z wykorzystaniem map, aplikacja mobilna mPROLIB, płatności online, a także system do rezerwacji zasobów – Bookingplace. E-usługi zostały omówione na przykładach bibliotek, w których wdrożono nowe rozwiązania.

Zwieńczeniem pierwszego dnia obrad była kolacja integracyjna w siedzibie biblioteki, którą poprzedził pokaz popularnonaukowy „Ogień i woda” w wykonaniu animatorów z Małopolskiego Centrum Nauki Cogiteon – instytucji kultury Województwa Małopolskiego.

Drugi dzień konferencji składał się z dwóch sesji.

Pierwszą moderowała dr Dagmara Kawoń-Noga.

W wystąpieniu *Jak stworzyć autentyczną markę osobistą bibliotekarza* Paweł Marchel z Biblioteki Publicznej w Solcu Kujawskim omówił rolę i znaczenie silnej, autentycznej marki osobistej bibliotekarza, która może mieć wpływ na skuteczność podejmowanych działań. Prelegent wskazywał na kluczowe aspekty związane z tym procesem, m.in. świadome i przemyślane aktywności identyfikujące markę osobistą bibliotekarza.

Kolejny wykład przedstawiła Magdalena Płatonow z Biblioteki Pedagogicznej Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego w Gorzowie Wielkopolskim. Dotyczył on zmian w postrzeganiu roli biblioteki i jej zadań na przykładzie działań podejmowanych na przestrzeni ostatnich lat przez gorzowską bibliotekę. Zaprezentowano innowacyjne metody i formy pracy związane z obszarami szeroko rozumianej popularyzacji czytelnictwa oraz kształtowania umiejętności uczenia się.

Następny referat wygłosiła dr Klaudyna Bociek z Warmińsko-Mazurskiej Biblioteki Pedagogicznej w Olsztynie. Prelegentka zwróciła uwagę na zagadnienie wpływu, jaki może wywrzeć działalność biblioteczna na rozwój użytkowników biblioteki, którymi są uczniowie szkół średnich i pracujący z nimi pedagodzy. Na przykładzie wdrożonej innowacji pedagogicznej omówiła potrzeby tej grupy użytkowników oraz rosnące zapotrzebowanie nauczycieli szkół średnich na różnorodne formy wspomagania ich pracy z uczniami, którzy przeżywają trudności charakterystyczne dla okresu adolescencji.

Na zakończenie sesji głos zabrał przedstawiciel sponsora Jakub Salamon z firmy Trzecia Strona. W wykładzie zatytułowanym *Alfios i Eforos w XXI*

wieku zdefiniowany został zintegrowany system katalogowy, funkcjonalny i intuicyjny zarówno dla bibliotekarza, jak i dla czytelnika (Alfios) oraz przedstawiona została krótka charakterystyka systemu działającego w chmurze (Eforos).

Ostatnią sesję konferencji poprowadziła dr hab. Katarzyna Sanak-Kosmowska.

Pierwszy wykład wygłosiła Agata Pazdur-Bąk reprezentująca Bibliotekę Jagiellońską. Na przykładzie konkretnej książki omówiła trudności, jakie napotykają bibliotekarze w opracowywaniu opisów bibliograficznych wynikające z zamieszczania kodów QR w publikacjach i przedstawiła rozwiązania stosowane przez różne biblioteki i instytucje np. Bibliotekę Narodową, Bibliotekę Jagiellońską czy Nukat.

Kolejny referat zaprezentował Karol Baranowski. Prelegent omówił znaczenie rozwoju Sztucznej Inteligencji oraz propozycje jej zastosowania w pracy bibliotekarza. Poruszył kwestie obecnych i przyszłych możliwości SI w dziedzinie gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji, a także obawy związane z przyszłością bibliotek i zawodu bibliotekarza.

Dr Dominika Kaczorowska-Spychalska z Uniwersytetu Łódzkiego przedstawiła referat pt. *Zanurzeni w świecie technologii cyfrowych*. Prelegentka stwierdziła, że w codziennym życiu gwałtownie wzrasta rola technologii cyfrowych, m.in. Internet Rzeczy, Rozszerzona Rzeczywistość czy Sztuczna Inteligencja. Zaprezentowała przykłady zmian, jakie następują w interakcjach ludzi z otoczeniem, wskazując na zmniejszenie dystansu między człowiekiem a nowoczesnymi technologiami. Przedmiotem refleksji były pytania o wpływ technologii cyfrowych na poziom czytelnictwa i preferowany format książek, o ich wykorzystanie w bibliotekarstwie w niedalekiej przyszłości. Nowoczesne technologie będą mogły wyręczyć bibliotekarzy

w wykonywaniu wielu żmudnych czynności, dając im możliwość poświęcenia większej ilości czasu na budowanie relacji z czytelnikami i służenie im pomocą w ich – nie tylko lekturowych – poszukiwaniach. I w ten sposób „sztuczna” inteligencja może prowadzić do pogłębionego spotkania człowiek-człowiek.

Na zakończenie konferencji dr Dagmara Kawoń-Noga na ręce dyrektor Anny Piotrowskiej przekazała wyrazy uznania i wdzięczności za 10-letnią pracę na rzecz środowiska bibliotekarskiego, która realizuje się m.in. w formie corocznej konferencji naukowej, a także znajduje materialny wyraz w serii publikacji materiałów z każdej kolejnej edycji Forum. Wyraziła nadzieję na kontynuowanie działalności, która cieszy się dużym uznaniem wśród pracowników bibliotek pedagogicznych.

Tegoroczna konferencja była inspirującym forum wymiany wiedzy i idei dotyczących przyszłości bibliotek pedagogicznych. Poruszono zagadnienia dotyczące kierunków rozwoju, transformacji, wykorzystania nowych technologii, a także roli bibliotek pedagogicznych w przyszłości. Prelegenci i uczestnicy wspólnie poszukiwali odpowiedzi na pytania: czy należy obawiać się szybkiego rozwoju Sztucznej Inteligencji? Czy jest ona zagrożeniem? Czy może być szansą na rozwój i lepszy komfort nauki, pracy i życia? Przedstawiono wiele ciekawych pomysłów i praktycznych rozwiązań, które mogą być wdrażane w celu przystosowania do zmieniających się potrzeb i wyzwań w dziedzinie edukacji.

MARTA ŚLUSAREK
MARTA TRUSZCZYŃSKA
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

▶▶ W KILKU SŁOWACH

ZAPROSILI NAS

- Biblioteka Śląska w Katowicach na wystawę „Byli sąsiadami: ludzkie wybory i zachowania w obliczu Zagłady”, opracowaną przez United States Holocaust Memorial Museum (USHMM) w Waszyngtonie (do 20.10.).
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu na wernisaż wystawy:

Janusz Chłosta „Upadki, odloty i krańce rzeczywistości” w Galerii Biblioteki Wojewódzkiej (07.09.).

- Biblioteka Publiczna im. Zygmunta Jana Rumla w Dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy na XII edycję Narodowego Czytania (09.09.).

- Towarzystwo im. Fryderyka Chopina Centrum Chopinowskie na promocję książki *Transkrypcje utworów Fryderyka Chopina. Katalog druków i nagrań (1830-2020)* dr Katarzyny Janczewskiej-Sołomko i Włodzimierza Pigły, ze wstępem prof. Ireny Ponia-towskiej w Sali Lustrzanej Pałacu Staszica (10.09.).

PRAWO BIBLIOTECZNE

ZASTOSOWANIE KODEKSU CYWILNEGO W SPRAWACH AUTORSKICH

Z uwagi na to, że biblioteki w swojej działalności mają bieżącą styczność z utworami i przedmiotami praw pokrewnych, w praktyce bibliotecznej istotnym aspektem jest ochrona praw autorskich i praw pokrewnych, w tym tego rodzaju praw przysługujących bibliotekom.

Choć kluczowe znaczenie dla tej ochrony mają przepisy ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, zwanej dalej „ustawą autorską”, pod uwagę brać należy również uzupełniające zastosowanie w tym zakresie ogólnych zasad, wynikających z Kodeksu cywilnego. Przepisy tego kodeksu okazują się przydatne w szczególności w kontekście dochodzenia odpowiedzialności z tytułu naruszenia praw autorskich (por. uwagi dalej).

REGULACJA OGÓLNA A REGULACJA SZCZEGÓLNA

Podobnie jak w innych przypadkach relacji między regulacją ogólną a regulacją szczególną, również w omawianym zakresie znaczenie Kodeksu cywilnego jako regulacji ogólnej okazuje się ważne zwłaszcza wówczas, gdy mająca szczególny charakter ustawa autorska nie zawiera unormowania określonej kwestii, znajdującej odpowiednie, ogólne uregulowanie w przepisach kodeksowych.

W tym kontekście wart uwagi jest wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 3 stycznia 2019 r. (sygn. akt V AGa 129/18, Lex nr 2673417). W wyroku tym Sąd stwierdził, że „bezwzględny, skuteczny wobec wszystkich charakter autorskich praw majątkowych sprawia, że – podobnie, jak to w świetle art. 222 k.c. ma miejsce w odniesieniu do ochrony własności – odpowiedzialność ta jest skuteczna wobec każdego wkraczającego w prawo do utworu, chyba że osobie tej przysługuje względem autora, jako uprawnionego do utworu, skuteczne uprawnienie do określonego korzystania z utworu”.

Jednakże w praktyce nie każda ogólna zasada kodeksowa może zostać w obszarze prawa autorskiego zastosowana, jeśli stoi temu na przeszkodo-

dzie specyfika spraw z tego obszaru. Na przykład w ocenie Sądu Najwyższego „nie można zgodzić się z poglądem, że konsekwencją braku wymaganej w art. 9 ust. 3 u.p.a.p.p. zgody współuprawnionego na wykonywanie prawa autorskiego do całości utworu, przybierającego postać zawarcia umowy licencyjnej, jest bezskuteczność względna umowy, o której mowa w art. 59 k.c.” (wyrok SN z 27 czerwca 2017 r., sygn. akt II CSK 546/15, Lex nr 2361668).

KONTEKST KODEKSOWEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI DELIKTOWEJ

Ustawa autorska tylko w jednym miejscu odsyła do ogólnej regulacji kodeksowej. Chodzi o jej art. 78 ust. 1 pkt 3 lit. a), który przewiduje, w przypadku naruszenia majątkowych praw autorskich, możliwość żądania przez uprawnionego od osoby, która naruszyła te prawa, naprawienia wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych, co stanowi alternatywę dla drugiego, „ryczałtowego” roszczenia odszkodowawczego, określonego w lit. b) tego punktu.

Zasady ogólne w powyższym rozumieniu identyfikowane są z zasadami deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej, określonymi w art. 415 i nast. k.c. Taki deliktowy kontekst przedmiotowego roszczenia z art. 79 ust. 1 pkt 3 ustawy autorskiej został potwierdzony m.in. w wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 6 lipca 2020 r. (sygn. akt I ACa 1289/18, Lex nr 3102664), zgodnie z którym „przewidziana w art. 79 ust. 1 pkt 3b u.p.a.p.p. odpowiedzialność naruszcyciela autorskich praw majątkowych twórcy ma charakter deliktowy”.

W tym kontekście Sąd Najwyższy wskazał w wyroku z 19 listopada 2020 r. (sygn. akt II CSK 1/19, Lex nr 3146967), że „całościowo ujęte wnioski

z wykładni art. 79 ust. 1 pkt 3 u.p.a.p.p. uzasadniają zajęcie stanowiska, że unormowany w punkcie „b” środek prawny wprowadza dostępne uprawnionemu alternatywne rozwiązanie, nieoparte na ogólnych zasadach naprawienia szkody, do których odesłanie zostało zawarte w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a u.p.a.p.p. Tylko w przypadku unormowanym w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a u.p.a.p.p. konieczne jest wykazanie przez uprawnionego, że dochodzone roszczenie ma pokryć konkretnie doznany uszczerbek majątkowy, powstały wskutek naruszenia majątkowych praw autorskich. Wymagania takie nie są natomiast i nie mogą być zasadnie stawiane w razie domagania się zapłaty na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p.”

Ten ostatni przepis stanowi zatem regulację szczególną w stosunku do ogólnych, kodeksowych zasad deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej. W powyższym wyroku z 19 listopada 2020 r. Sąd Najwyższy podniósł także, że „celem wprowadzenia do systemu prawa instytucji unormowanej w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. było ułatwienie dochodzenia lub wręcz – jeśli uwzględnić trudności dowodowe charakterystyczne dla spraw o ochronę praw autorskich – urealnienie możliwości skutecznego dochodzenia przez podmioty uprawnione roszczeń majątkowych w razie naruszenia przysługujących im praw autorskich. Odmierna wykładnia art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a i b u.p.a.p.p. prowadziłyby do zacierania różnic między analizowanymi instytucjami i tym samym niweczyłyby zamierzenia ustawodawcy, który zdecydował się na ukształtowanie środka o charakterze ryczałtowym, obok ogólnych zasad naprawienia szkody”.

Specyfika odpowiedzialności z tytułu naruszenia majątkowych praw autorskich w stosunku do ogólnych zasad kodeksowych jest sygnalizowana także w innych orzeczeniach. Na przykład w wyroku z 2 sierpnia 2018 r. (sygn. akt V ACa 631/17, Lex nr 2545210) Sąd Apelacyjny w Warszawie podniósł, że „każda kwota zasądzona w ramach zwielokrotnionego wynagrodzenia, ponad kwotowy wymiar szkody, doznanej przez twórcę wskutek zawinionego zwłaszcza naruszenia jego majątkowych praw autorskich przez stronę pozwaną, nie może zostać uznana za naprawienie szkody, której twórca faktycznie doznał z tego tytułu. Zasądzenie nadwyżki, nawet jeśli wprost zostało nazwane przez ustawodawcę naprawieniem szkody, nie może być uznawane za nałożenie na pozwanego obowiązku zapłacenia na rzecz uprawnionego odszkodowania, właśnie dlatego, że przenosi zakres szkody uregulowanej ogólnie w art. 361 par. 2 k.c.”

Ten szczególny charakter odpowiedzialności z tytułu naruszenia majątkowych praw autorskich,

określonej w art. 79 ust. 1 pkt 3 ustawy autorskiej, nie eliminuje oczywiście uzupełniającego znaczenia ogólnej regulacji odpowiedzialności deliktowej z Kodeksu cywilnego. Świadczy o tym choćby wyrok Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2019 r. (sygn. akt II CSK 211/18, Lex nr 2681246).

W wyroku tym Sąd orzekł, że „solidarnie ze sprawcą naruszenia odpowiedzialność związana z naruszeniem prawa autorskiego mogą ponosić inne osoby. Oparcie tej odpowiedzialności na przepisie art. 422 k.c. wymaga jednak konsekwentnie wykazania przesłanek wynikających z tego przepisu, do których należy – oprócz wyrządzenia szkody – wina, a rozmiar tej odpowiedzialności wyznaczany jest związkiem przyczynowym między działaniem pomocnika, a szkodą wyrządzoną naruszeniem, do którego doszło przy jego pomocy (art. 361 par. 2 k.c.). Uznanie winy pomocnika wymaga po jego stronie przynajmniej świadomości, że może on przyczynić się do bezprawnego naruszenia praw autorskich”.

NARUSZENIA OSOBISTYCH PRAW AUTORSKICH A ZASADY OGÓLNE

Deliktowa odpowiedzialność odszkodowawcza z Kodeksu cywilnego jest też uzupełniająco istotna w kontekście dochodzenia roszczeń z tytułu naruszenia osobistych praw autorskich. Na przykład w wyroku z 16 września 2020 r. (sygn. akt V ACa 753/19, Lex nr 3102191) Sąd Apelacyjny w Warszawie uznał, że „podobnie jak na gruncie art. 448 k.c., również przyznanie zadośćuczynienia na podstawie art. 78 ust. 1 u.p.a.p.p. pozostaje dyskrejonalnym, mimo że nie dowolnym, uprawnieniem sądów orzekających, zwłaszcza w ostatniej instancji. Wyroki wydawane na podstawie tych przepisów w istocie zbliżają się w swojej konstrukcji do orzeczeń niemal konstytucyjnych, zwłaszcza gdy uwzględniają poziom krzywdy uprawnionego na moment wyrokowania”.

W tym aspekcie zauważyć należy, że szczególne zasady w tym zakresie, określone w art. 78 ustawy autorskiej, wykazują duże podobieństwo do zasad ochrony dóbr osobistych, określonych w Kodeksie cywilnym (por. art. 24 k.c.), wśród których wyszczególniona została m.in. twórczość, w tym naukowa i artystyczna. Zgodnie z art. 23 k.c. dobra te pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach, do których należą też przepisy ustawy autorskiej.

Odnosnie do relacji między szczególnymi zasadami ochrony osobistych praw autorskich a kodeksowym unormowaniem dóbr osobistych, Sąd

Apelacyjny w Krakowie w wyroku z 19 czerwca 2019 r. (sygn. akt I A Ca 720/18, Lex nr 2749775) podniósł, że „regulacja art. 78 ust. 1 u.p.a.p.p. nie wiąże powstania takiego roszczenia po stronie twórcy z odrębnym wyróżnionym dobrem/dobrami osobistymi, mówiąc jedynie o krzywdzie podlegającej wyrównaniu przez przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej zadośćuczynienia. Tak rozumiany uszczerbek należy łączyć z rzeczywiście istniejącym po stronie pokrzywdzonego dyskomfortem psychicznym, pozostającym w adekwatnym związku przyczynowym z dokonaniem naruszeniem osobistych praw autorskich do utworu”.

Istotę relacji między dwoma powyższymi regulacjami, szczególną (autorską) i ogólną (kodeksową) wyjaśnił Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 24 maja 2016 r. (sygn. akt VI A Ca 293/15, Lex nr 2081565). W wyroku tym Sąd stwierdził, że „przepisy prawa autorskiego mają w zakresie swojej regulacji charakter normy szczególnej w stosunku do przepisów k.c. Natomiast, ochrona na podstawie przepisu art. 24 k.c. znajduje zastosowanie w zakresie nieobjętym regulacją u.p.a.p.p., gdy chodzi o interesy osobiste twórcy wykraczające poza ochronę przewidzianą przepisami prawa autorskiego”.

Ten uzupełniający aspekt regulacji kodeksowej można zilustrować na przykładzie ewentualnych odszkodowań z tytułu naruszenia autorskich praw osobistych. „Norma art. 78 ust. 1 u.p.a.p.p. nie stanowi o roszczeniu odszkodowawczym. W przypadku, gdy w wyniku naruszenia dobra osobistego powstała szkoda majątkowa, odpowiedzialność odszkodowawcza znajduje podstawę w art. 24 par. 2 k.c.” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 5 grudnia 2018 r., sygn. akt V A Ca 863/17, Lex nr 2603456).

KODEKSOVY KONTEKST UMÓW Z ZAKRESU PRAWA AUTORSKIEGO

Choć ogólny kontekst kodeksowy jest najczęściej podnoszony odnośnie do odpowiedzialności za naruszenie praw autorskich, nie jest on bez znaczenia również dla aspektu umownego, czyli zawieranych przez biblioteki umów, których przedmiotem są utwory lub prawa do nich.

Po pierwsze, regulacje kodeksowe w tym aspekcie okazują się przydatne, jeżeli chodzi o kwalifikację umów. Na przykład w wyroku z 2 września 2020 r. (sygn. akt I UK 96/19, Lex nr 3071517) Sąd Najwyższy skonstatował, że „efekt w postaci utworu, w rozumieniu prawa autorskiego, nie przesądza o kwalifikacji zawartej umowy. Przepis art. 1 ust. 1 u.p.a.p.p. i art. 627 k.c. nie muszą mieć wspólnego

zakresu. Dziełem może być rezultat umowy, która nie ma charakteru autorskiego. Prawo autorskie jest też samodzielną regulacją, z której wcale nie wynika, że o autorskim charakterze umowy przesądza tylko wykonanie jej w ramach umowy o dzieło. Utwór w rozumieniu prawa autorskiego może być dziełem w rozumieniu art. 627 k.c., jeżeli powstał w ramach umowy o dzieło. Nie jest to reguła zamknięta, gdyż utwór może powstać również w ramach wykonywania stosunku pracy (art. 12 i 14 u.p.a.p.p.) lub umowy o świadczenie usług. Utwór w rozumieniu prawa autorskiego nie determinuje bezwzględnie rodzaju umowy (o dzieło lub o wykonanie usługi)”.

Podobne stanowisko Sąd Najwyższy przedstawił w wyroku z 12 grudnia 2019 r. (sygn. akt I UK 303/18, Lex nr 2751794), stwierdzając, że „rozdzielenie umowy zlecenia i umowy o dzieło nie zostało uzależnione od tego, czy efekt czynności wykonawcy kwalifikuje lub nie kwalifikuje się jako utwór. Prawa autorskie stanowią inną kategorię prawną. Mogą być konsekwencją zarówno umów rezultatu (umów o dzieło), jak również umów staranności (umów zlecenia, umów o pracę)”.

Po drugie, istotne w stosowaniu ustawy autorskiej okazują się ogólne, kodeksowe zasady odpowiedzialności kontraktowej (por. art. 471 i nast. k.c.). Na aspekt ten zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z 19 lutego 2021 r. (sygn. akt I CSKP 39/21, Lex nr 3125064), uznając, że „świadczenie z umowy o wykonanie utworu może mieć charakter podzielny, co powoduje konieczność zastosowania art. 491 par. 2 k.c.”. W związku z tym „artykuł 59 u.p.a.p.p., mimo że mowa jest w nim o żądaniu zwrotu wszystkiego, co składający oświadczenie o odstąpieniu otrzymał z tytułu umowy, nie sprzeciwia się uznaniu, że również na tle stosunków prawa autorskiego możliwe jest odstąpienie od umowy jedynie w stosunku do części świadczenia”.

Powyższe dwa konteksty nie wyczerpują całego spektrum zastosowania ogólnych zasad kodeksowych do umów, zawieranych w zakresie prawa autorskiego. Na przykład, biorąc pod uwagę kwestię interpretowania postanowień umownych, „przepis art. 41 ust. 2 u.p.a.p.p. nie stoi na przeszkodzie stosowaniu przy wykładni umów o przeniesienie autorskich praw majątkowych oraz umów licencyjnych dla ustalenia objętych nimi pól eksploatacji reguł interpretacyjnych określonych w art. 65 k.c.” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 29 sierpnia 2017 r., sygn. akt VI A Ca 600/16, Lex nr 2418154).

RAFAŁ GOLAT
Radca prawny w Warszawie

■ SPOTKANIE Z PRZEWODNICZĄCĄ ORGANIZACJĄ BIBLIOTEKARSKIEJ Z IZRAELA

Z inicjatywy Instytutu Polskiego w Tel Awiwie 3 sierpnia 2023 r. w siedzibie Wydawnictwa Naukowego i Edukacyjnego SBP odbyło się spotkanie z Michal Geula, przewodniczącą Związku Dyrektorów Bibliotek w Izraelu, dyrektorką sieci bibliotek publicznych w Kfar-Sabie, Julią Mackiewicz-Saban z Instytutu Polskiego w Tel Awiwie oraz dr Barbarą Budyńską, przewodniczącą Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Martą Lach, dyrektorką Wydawnictwa Naukowego i Edukacyjnego SBP i prof. Małgorzatą Kisilowską-Szurmińską z Uniwersytetu Warszawskiego. Celem spotkania było poznanie i wymiana informacji dotyczących organizacji i funkcjonowania bibliotek oraz możliwości nawiązania bezpośredniej współpracy. Wyrażono potrzebę wymiany doświadczeń, zobowiązano się do przesłania artykułów na temat funkcjonowania bibliotek w obu krajach, które mają być zamieszczone w czasopiśmie ukazujących się w Polsce i w Izraelu. Podjęto również rozmowy na temat organizacji wyjazdów studyjnych.

■ STANOWISKO POPARCIA ZG SBP W SPRAWIE ARTETEKI WBP W KRAKOWIE

W dniu 7 sierpnia 2023 r. zostało opublikowane na portalu sbp.pl stanowisko poparcia ZG SBP w sprawie Arteteki WBP w Krakowie. ZG SBP wyraził zaniepokojenie o planach ograniczenia działalności Biblioteki, poprzez ograniczenie przestrzeni zajmowanych obecnie przez Artetkę, agendę WBP w Krakowie zlokalizowaną w budynku Małopolskiego Ogrodu Sztuki. Arteteka jest ważnym miejscem na mapie Krakowa, które oferując przestrzeń do pracy, nauki oraz spotkań zapobiega wykluczeniu cyfrowemu młodzieży, seniorów oraz osób mniej zamożnych. Miejsce to jest bezpieczną przestrzenią do spotkań. Pełny tekst stanowiska: <http://www.sbp.pl/repository/SBP/ZarzadGlowny/Stanowisko%20ws.%20Arteteki.pdf>

■ KONGRES IAML CAMBRIDGE 2023

W dniach od 30 lipca do 4 sierpnia 2023 r. w Cambridge w Wielkiej Brytanii odbył się Kongres Międzynarodowego Stowarzyszenia Muzycznych Bibliotek, Archiwów i Centrów Informacji IAML. Obrady Kongresu miały miejsce w siedzibie Faculty of Music University of Cambridge. W Kongresie wzięło udział około 340 uczestników z 37 krajów, w tym 10

delegatów z Polski. W bogatym programie Kongresu znalazło się 113 referatów prezentowanych w trzech równoległych sesjach, liczne spotkania robocze, warsztaty, panele dyskusyjne oraz sesje plakatowe. Stanisław Hrabia z Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie prowadził sesję „Archives, composers, and the digital turn”. Brał też udział w obradach IAML Forum of National Representatives, reprezentując Polską Grupę Narodową IAML. Tradycyjnie też odbyły się zebrania starego i nowego Zarządu IAML. Uczestniczył w nich Stanisław Hrabia, który tym samym zakończył 13-letnią pracę w Zarządzie IAML.

■ 88. KONGRES IFLA ROTTERDAM, 21-25 SIERPNIA

Bibliotekarze z całego świata spotkali się w Rotterdamie, aby dyskutować o sytuacjach bibliotek już po raz 88. pod hasłem „Let’s work together, let’s library”, co najprościej przetłumaczyć można jako „Pracujmy razem, biblioteko”. Holenderscy bibliotekarze jako organizatorzy tegorocznego kongresu pokazali, że wszystkie biblioteki na całym świecie stawiają na działanie, innowacje i integrację. Na kongresie można było spotkać bibliotekarzy z całego świata. Polscy bibliotekarze mieli swój udział w kongresie. Panel dyskusyjny „Biblioteczne historie pracy: znajdowanie pracy i poznawanie wymagań”, prowadziła Magdalena Gomułka – przewodnicząca Okręgu Śląskiego SBP. Podczas panelu eksperci z różnych krajów rozmawiali o tym, jak wygląda znajdowanie pracy w bibliotekach, oraz jakim wymaganiom muszą sprostać potencjalni kandydaci. Celem sesji było ukazanie studentom i początkującym bibliotekarzom sposobów na znalezienie pracy.

■ SPOTKANIE PREZYDIUM ZG SBP

12 września 2023 r. odbyło się spotkanie on line członków Prezydium ZG SBP, które poprowadziła przewodnicząca SBP dr Barbara Budyńska. Przedmiotem spotkania były m.in.: Protokół Głównej Komisji Rewizyjnej SBP, sprawozdania z działalności okręgów za rok 2022 oraz sytuacja finansowa. W sprawach różnych rozmawiano o stanie przygotowań do Forum Młodych Bibliotekarzy w Kielcach, sprawie Arteteki WBP w Krakowie, organizacji konferencji z cyklu „Automatyzacja bibliotek” oraz seminarium w ramach projektu AFB, otrzymanych grantach z MEiN, nowej odsłonie portalu sbp.pl

MARZENA PRZYBYSZ

Informacje dotyczące działalności Stowarzyszenia dostępne są także na <http://www.sbp.pl/sbp/dzialalnosc>

■ INAUGURACJA SALI JĘZYKA PORTUGALSKIEGO W BIBLIOTECE PUBLICZNEJ M.ST. WARSZAWY – BIBLIOTECE GŁÓWNEJ WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

21 sierpnia 2023 r., podczas wizyty w Polsce, Prezydent Republiki Portugalskiej Marcelo Rebelo de Sousa zainaugurował działalność Sali Języka Portugalskiego w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy – Bibliotece Głównej Województwa Mazowieckiego. Dostojnych Gości witali dr Michał Strąk, dyrektor Biblioteki oraz Adam Struzik, Marszałek Województwa Mazowieckiego. Wśród gości byli JE Luís Cabaço, Ambasador Republiki Portugalskiej w Polsce oraz José Carlos Dias, dyrektor Instytutu Camõesa w Polsce.

Sala Języka Portugalskiego znajduje się na drugim piętrze nowego gmachu biblioteki i będzie służyć zarówno czytelnikom portugalskim, jak i tym wszystkim, którzy pragną poznać portugalski język i tworzoną w nim literaturę.

W eleganckim pomieszczeniu, nawiązującym kolorystycznie do flagi Republiki Portugalskiej, znajduje się ponad tysiąc tytułów w języku portugalskim, w większości portugalskich pisarzy, jak również wielu autorów innych narodowości. Katalog obejmuje nie tylko klasyków literatury portugalskiej, takich jak Camilo Castelo Branco i José Maria de Eça de Queirós, lecz także autorów współczesnych. Wśród nich znajdują się José Saramago, Maria Teresa Horta, Gonçalo M. Tavares czy Sophia de Mello Breyner Andresen. Prawie dwieście tytułów jest skierowanych do dzieci i młodzieży. Oprócz dzieł literackich można tu znaleźć również książki z różnych dziedzin wiedzy,

takich jak historia, sztuka czy nauczanie języków obcych.

Rozmowy pomiędzy Biblioteką Publiczną m.st. Warszawy a Instytutem Camõesa w Polsce trwały już od wczesnej wiosny tego roku, kiedy to została przekazana bibliotece pierwsza partia książek portugalskich, stanowiąca załączek obecnego księgozbioru Sali. Z tej okazji został przeprowadzony wywiad z tłumaczami wiersza *Lokomotywa* Juliana Tuwima na język portugalski: Josém Carlosem Diasem, dyrektorem Instytutu Camõesa w Polsce, oraz prof. Gerardem Beltránem.

Wywiad można obejrzeć na kanale YouTube Biblioteki (<https://www.youtube.com/watch?v=IN1PyjDjBaU&t>).

Inauguracji Sali Języka Portugalskiego towarzyszyło w uroczystym dniu 21 sierpnia otwarcie w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy wystawy „Sto lat przyjaznych relacji. 100. rocznica przywrócenia stosunków dyplomatycznych między Portugalią i Polską (1922-2022)”. Wystawa została przygotowana przez Ambasadę Portugalii w Polsce, Instytut Camõesa w Polsce oraz Wydział „Artes Liberales” Uniwersytetu Warszawskiego. Jej kuratorem, autorem koncepcji merytorycznej i scenariusza jest dr hab. Jan Stanisław Ciechanowski, prof. UW (z Wydziału „Artes Liberales”), którego również gościliśmy podczas uroczystości. Na wystawie zaprezentowane zostały zdjęcia i opisy przedstawiające historię relacji dyplomatycznych pomiędzy Polską i Portugalią, począwszy od wymiany pierwszych listów uwierzytelniających pomiędzy posłami w 1922 r. aż do współczesności. Omówiono tu również wcześniejsze wydarzenia historyczne, odwołując się w ten sposób do wieloletnich kontaktów między naszymi państwami.

Z wydarzeń XX w. dużo miejsca poświęcono II wojnie światowej, podczas której neutralna Portugalia przyjęła około 11-12 tys. polskich uchodźców, wojskowych i cywilnych, w tym polskich Żydów.

Wystawa została oficjalnie otwarta w Senacie RP w dniu 12 lipca 2023 r., w setną rocznicę powołania w Warszawie Poselstwa Portugalii. Otwarcia wystawy dokonał prof. Tomasz Grodzki, marszałek Senatu RP.

W Bibliotece na Koszykowej można ją było oglądać w pięknej przestrzeni Pod Zieloną Ścianą do 28 września 2023 r.

Inauguracja Sali Języka Portugalskiego
Fot. Rui Ochôa

EWA GRUDA

POSTAKTUALIA

Marne wyniki czytelnictwa w Polsce – jeżeli doniesienia są prawdziwe – świadczą przede wszystkim o kiepskiej edukacji szkolnej, tak na poziomie podstawowym, jak i średnim. O ile więc za naprawę instytucjonalnej oświaty nie wezmą się dobrze przygotowani zawodowcy, o tyle nie ma szans, żebyśmy wyszli z czytelniczego dołka. Same biblioteki oraz sami bibliotekarze nie poradzą sobie z takim zadaniem.

A czy radzić sobie trzeba? Na świecie to może nie, ale w Europie czytelnicze lokaty zajmujemy ogonowe. W takim kontekście trudno mieć nadzieję na znaczący postęp intelektualny w wymiarze ogólnym. Nie wyrwiemy Polski z dołka, ponieważ brakuje narzędzi.

Albo inaczej: są ale marne. Obowiązuje szkolny przymus czytania bardzo kiepskich lektur. Program nauczania w szkołach przedmiotów humanistycznych, nie dosyć że niebogaty, preferuje teksty nudne. Z kolei wśród przedmiotów ścisłych przeważają lektury niezrozumiałe. Praktycznie uczyć się w oparciu o słowo pisane nie ma jak. Wynikające stąd prognozy są więc bardzo złe.

Za naprawę – ale w skali kraju – powinien wziąć się ktoś, kto się na tym zna. Nie amator, a sami bibliotekarze nie dadzą sobie rady. Zresztą nikt im na to nie pozwoli. Wizerunek jutra jest więc mroczny. Niestety.

JACEK WOJCIECHOWSKI

BIBLIOTEKARZ

Czasopismo wydawane przez
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
we współpracy z Biblioteką Publiczną
m.st. Warszawy – Biblioteką Główną
Województwa Mazowieckiego

Rada Redakcyjna:

Zdzisław GEBOŁYŚ (przewodniczący),
Sylwia BŁASZCZYK, Stanisław CZAJKA,
Małgorzata JEZIERSKA, Mirosława MAJEWSKA,
Bożena WINIARSKA

Redaktor naczelna:

Elżbieta STEFAŃCZYK
tel. 600-433-877; e-mail: e.stefanczyk@sbp.pl,
e.stefanczyk@onet.pl

Zastępca redaktora naczelnego:

Barbara BUDYŃSKA
tel. 507-622-572; e-mail: b.budynska@sbp.pl

Sekretarz redakcji:

Marzena PRZYBYSZ
tel. 697-790-802; e-mail: m.przybysz@sbp.pl

Redaktor techniczny:

Elżbieta MATUSIAK

Opracowanie graficzne i łamanie:

Ewa MAJEWSKA

Tłum. na jęz. angielski:

Małgorzata WALESZKO

Projekt graficzny:

Tomasz KASPERCZYK

„Bibliotekarz” – www.wydawnictwo.sbp.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo do opracowania
redakcyjnego i skracania tekstów.

Wydawnictwo Naukowe
i Edukacyjne Stowarzyszenia
Bibliotekarzy Polskich

00-335 Warszawa,
ul. Konopczyńskiego 5/7,
tel. 22 827-52-96
www.wydawnictwo.sbp.pl

Marta LACH – Z-ca Dyrektora Biura ZG SBP
ds. wydawnictwa

tel. 784 698 446, e-mail: m.lach@sbp.pl

Konto SBP: Credit Agricole Bank Polska S.A.
46 1940 1076 3122 4176 0000 0000

Druk i oprawa: KRM Druk Sp. z o.o., Sp.k.
www.krmdruk.com

ISSN 0208-4333. Indeks 352624

WARUNKI PRENUMERATY „BIBLIOTEKARZA”

„Bibliotekarz” dostępny jest w prenumeracie
i w bezpośredniej sprzedaży w Biurze ZG SBP. Koszt
prenumeraty rocznej w 2023 r. to **258 zł**. Zamówienia
na czasopismo można składać w ciągu całego roku,
od dowolnego numeru pisma:

- za pośrednictwem e-sklepu SBP, pod adresem www.wydawnictwo.sbp.pl,
- e-mailem na adres: sprzedaz@sbp.pl,
- listownie na adres: Dział Sprzedaży SBP. Budynek F, al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa.

Przy zamówieniu większej liczby egzemplarzy
proponujemy następujące rabaty:

- 2-9 egzemplarzy – 20%,
- 10 i więcej egzemplarzy – 30%.

„Bibliotekarz” jest dostępny online w Archiwum
Cyfrowym SBP pod adresem www.ac.sbp.pl

WAŻNE DLA AUTORÓW PUBLIKUJĄCYCH W „BIBLIOTEKARZU”

1. Przesyłanie tekstów w plikach w programie Word w formatach DOC lub RTF (odstęp 1,5 między wierszami), wykresy i tabele w programie excel, a zdjęcia w formacie JPG w rozdzielczości 300 dpi na adres Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne SBP (wydawnictwo@sbp.pl) lub bezpośrednio do redaktora naczelnego na adres: e.stefanczyk@sbp.pl. Teksty i fotografie powinny być podpisane.
2. Stopień lub tytuł naukowy oraz miejsce pracy i pełniona funkcja do umieszczenia w notce o autorze.
3. Oświadczenie Autora o wyrażeniu zgody na bezpłatne publikowanie danego tekstu w internecie w związku z digitalizacją „Bibliotekarza”.

Jak IBUK Libra wspiera Twoją bibliotekę?

- zapewnia prosty sposób na budowę zasobów elektronicznych
- umożliwia analizowanie danych dotyczących wykorzystania zasobów
- zwiększa liczbę potencjalnych użytkowników biblioteki (publikacje elektroniczne dostępne z dowolnego miejsca o każdej porze)
- spełnia wymagania osób ze specjalnymi potrzebami (certyfikat WCAG)
- nie angażuje pracowników biblioteki w proces wypożyczenia
- zapewnia pomoc naszych ekspertów (techniczną, szkoleniową oraz wspierającą w procesie wyboru oferty)
- platforma dostosowana do potrzeb dzisiejszej nauki i pracy badawczej opartej o komunikację online
- daje wybór spośród ponad 51 tys. publikacji prawie 400 wydawców

Szczegóły sprawdź na
libra.ibuk.pl/oferta-dla-bibliotek

Pobierz Przewodnik
użytkownika ze strony
libra.ibuk.pl/pomoc

Wejdź na
facebook.com/PWNNauka
i dodaj do obserwowanych

Czytaj 24/7 na urządzeniach:

WARUNKI PRENUMERATY CZASOPISM SBP W 2024 ROKU

Zamawiając prenumeratę „Bibliotekarza”, „Poradnika Bibliotekarza” w sklepie internetowym Wydawnictwa Naukowego i Edukacyjnego SBP zapłać z góry do 31 stycznia 2024 r., a numer 12 czasopisma otrzymasz za 1 zł.

UWAGA! Prenumeratę zamówioną bezpośrednio w sklepie internetowym otrzymasz bez kosztów wysyłki!

Tytuł	czasopismo	e-czasopismo
miesięcznik Bibliotekarz	258 zł	174 zł
miesięcznik Poradnik Bibliotekarza	282 zł	198 zł
kwartalnik Przegląd Biblioteczny	196 zł	180 zł
półrocznik ZIN	118 zł	110 zł

Rabaty przy zamówieniu większej liczby egzemplarzy tego samego tytułu:

- **20%** – 2-9 egzemplarzy tego samego tytułu
- **30%** – 10 i więcej egzemplarzy tego samego tytułu

Zamówienia na czasopisma można składać w ciągu całego roku za pośrednictwem: sklepu internetowego Wydawnictwa Naukowego i Edukacyjnego SBP

(www.wydawnictwo.sbp.pl), e-mailem na adres: spredaz@sbp.pl

listownie na adres: Dział Sprzedaży SBP, al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa